

[Statsministeren]

tirsdag. Regeringen håber, at der efterhånden vil vise sig muligheder for en bred tilslutning til de fleste forslag.

Lad mig slutte denne redegørelse med endnu en gang at understrege, at de kommende års store økonomiske udfordringer kun finder en tilfredsstillende løsning, hvis der i Folketinget er vilje og evne til samarbejde. Regeringen for sin part vil arbejde målbevidst for, at dette kan lykkes.

Formanden:

Jeg foreslår, at forhandlingen om denne redegørelse finder sted tirsdag den 7. november 1989. Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte dette forslag som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 10:

Forespørgsel til statsministeren [om, hvad ministeren kan oplyse om regeringens konklusion på forhandlingerne efter fremlæggelsen af »Århundredets Plan« og de efterfølgende udspil].

Af Gert Petersen (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 26/10 89).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 6:

Forespørgsel til arbejdsministeren og undervisnings- og forskningsministeren:

»Hvilke initiativer agter arbejdsministeren og undervisnings- og forskningsministeren at tage med henblik på at få arbejdsløse i arbejde eller uddannelse, således at de passive ydelser – dagpenge og bistandshjælp – i stedet bruges aktivt?«

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 10/10 89. Fremme af forespørgslen vedtaget 24/10 89).

Begrundelse**Aage Frandsen (SF):**

Ifølge de arbejdsløshedstal, der blev offentliggjort forleden, er arbejdsløsheden i øjeblikket igen stigende. På årsbasis vil der være 31.000 flere arbejdsløse i år i forhold til sidste år, og hvis vi omregner arbejdsløsheden i øjeblikket på helårsbasis, vil der i år blive ca. 270.000 arbejdsløse.

Den gennemsnitlige periode, hvori folk er ledige, er også stigende. Den er på fem måneder i dag, hvilket er to uger længere, end tilfældet var for et år siden. Med andre ord: De mennesker, der rammes af arbejdsløsheden, rammes i dag hårdere end tidligere, og det betyder, at de mennesker, der på den måde hægtes af, i stadig større grad bliver ramt.

Arbejdsløshedstallet er udtryk for, hvor mange mennesker der tvinges ud i passivitet. Adskillige mennesker er dog ikke med i den statistik, fordi adskillige på bistandshjælp ikke er med i arbejdsløshedsstatistikken. Der er givetvis også adskillige mennesker på førtidspension, som ville være kommet under revalidering, hvis der ellers havde været mulighed for at tilbyde dem arbejde senere hen.

Det er svært at sige, hvor mange penge det offentlige årligt udbetaler til passive ydelser som arbejdsløshedsdagpenge og bistandshjælp, hvor pengene i stedet kunne have været anvendt til aktive ydelser som Statens Uddannelsesstøtte, UTB, iværksætterydelse, forskning osv., men tallet nærmer sig formentlig 40 mia. kr. om året. Samtidig er der i tusindvis af unge, der forgæves søger uddannelsesplads.

Mange af de mennesker, der er i arbejdsløshed, har en meget kort eller slet ingen uddannelse ud over folkeskolen, og mange af dem – både dem, der søger uddannelsesplads, og dem, der har kort uddannelse – ville være lykkelige, hvis de fik en mulighed for uddannelse. Derfor virker det grotesk, at vi har en situation med stigende arbejdsløshed og fortsat mangel på uddannelsespladser. Det er baggrunden for forespørgslen.

Besvarelse

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Som bekendt har regeringen allerede taget

[Undervisnings- og forskningsministeren]

en række initiativer. Der er fremlagt en plan for en generel økonomisk politik til styrkelse af konkurrenceevne og beskæftigelse, altså reduktion af betalingsbalanceunderskuddet. Det er den, vi lige har hørt om. En gennemførelse af denne plan vil være det vigtigste bidrag til at opfylde de ønsker, som forslagsstillerne bag forespørgslen netop har fremsat. Men til støtte for en sådan generel politik er der naturligvis behov for særlige initiativer på enkelte områder, og jeg vil nævne nogle stykker:

Regeringen og Socialdemokratiet har indgået en aftale om uddannelsesstilbud til langtidsledige på basis af 1,8 mia. kr. til uddannelsesaktiviteter i perioden 1989-92. Undervisningsministeriets andel i 1989 er 150 mio. kr., som primært anvendes til uddannelsesstilbud inden for erhvervsuddannelserne. Vi har regnet med at skulle skaffe 2.100 uddannelsespladser i 1989. Vi har været i stand til at skaffe 2.900 uddannelsespladser, fordi skolernes kapacitet har vist sig at kunne udnyttes bedre end forventet i årets begyndelse. Vi håber at kunne dække et yderligere behov på godt 500 pladser inden årets udgang.

Disse tal viser, at det var rigtigt at satse på uddannelsesstilbud, og at erhvervsskolerne har været i stand til at leve op til udfordringen.

I perioden 1990-92 vil der årligt blive oprettet ca. 1.100 nye uddannelsespladser på HTX, HX og de videregående teknikeruddannelser. Endvidere ligeledes årligt ca. 100 pladser på de tekniske skolers enkeltfag og 200 på en ny handelsuddannelse, som sandsynligvis vil blive iværksat. Jeg håber endda med et endnu større antal pladser.

Regeringen har den 15. september 1989 indgået en aftale med Socialdemokratiet om fremskaffelse af det nødvendige ekstra antal lære- og praktikpladser allerede i dette efterår. Finansudvalget har godkendt, at der anvendes 100 mio. kr. af AER's, altså Arbejdsgivernes Elevrefusions, kassebeholdning til fremskaffelse af pladser i den private sektor. For det offentliges vedkommende tilstræbes det at skaffe ekstra 2.000 pladser, hvoraf staten tegner sig for 500.

Den 31. oktober 1989 - altså i forgårs - henstillede regeringen til kommuner og amtskommuner, at de tager initiativ til at oprette i alt 1.500 ekstra pladser inden årsskiftet. Målet er, at der oprettes i alt 40.000 pladser i 1989.

I henhold til lov om erhvervsuddannelser, som træder i kraft den 1. januar 1991, har alle, der har opfyldt undervisningspligten efter folkeskoleloven, adgang til en erhvervsuddannelse. Alle, som vil indlede en erhvervsuddannelse på skole, har krav på at blive optaget til uddannelsens første skoleperiode og i princippet også anden skoleperiode efter eget valg. Reformen skal modvirke, at de unge forlader uddannelsessystemet i utide. De enkelte uddannelser skal tilrettelægges med en betydelig bredde for at kunne opfylde skiftende kvalifikationsbehov og kunne give grundlag for videreuddannelse. Uddannelserne kan tilrettelægges sådan, at eleverne kan afbryde forløbet med en afsluttet uddannelse og senere genoptage uddannelsen i det almindelige forløb.

Der kan tilrettelægges supplerende kurser med henblik på elevers overgang til anden erhvervsuddannelse end den, de er begyndt på. For elever, der har gennemgået 1. dels skoleundervisning, og som derefter forgæves søger praktikplads, kan der tilrettelægges skoleundervisning, som helt eller delvis erstatter praktikuddannelsen. I den forbindelse peges på, at det i henhold til reformen påhviler skolerne at udføre opsøgende virksomhed for at skaffe uddannelsespladser.

I øvrigt er jeg overbevist om, at 1990'erne vil blive præget af elevmangel mere end af den pladsmangel, som har præget 1980'erne, bl.a. på grund af de store årgange.

Inden for de videregående uddannelser kan jeg pege på følgende initiativer, som vil virke positivt på muligheden for at få arbejdsløse i gang med en videregående uddannelse.

Det er min agt skabe et antal yderligere uddannelsespladser ved de videregående uddannelser, i den udstrækning det kan ske inden for ministeriets budgetrammer og inden for finanslovens overordnede rammer.

Der påtænkes oprettet 450 bachelorpladser om året fra 1990 til 1992 på institutionerne under de videregående uddannelser. Endvidere er der, såfremt der findes finansieringsmuligheder derfor, planer om udbygning af bachelorpladser med 1.000 i 1990, 2.000 årligt i 1991 og 1992 og 1.000 pladser i 1993.

Virkningen heraf vil bl.a. være at få flere igennem uddannelsessystemet, men en af betingelserne for, at det kan gennemføres, må være, at dimittendordningen ændres, for ellers vil

[Undervisnings- og forskningsministeren]

især bacheloruddannelsen give store problemer.

I øvrigt skal pladserne især oprettes inden for uddannelser med gode beskæftigelsesmuligheder, det vil primært sige inden for de tekniske, naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige uddannelser.

Ud over oprettelsen af flere pladser vil jeg tilstræbe en bedre information om, hvor der er ledige uddannelsespladser. Vi har jo i øjeblikket masser af ledige uddannelsespladser, især på ingeniøruddannelserne.

Til slut vil jeg nævne en lov om åben uddannelse, som har til formål at samordne og udbygge et bredt og varieret tilbud af kompetencegivende deltidsuddannelser og enkeltfagskurser til den voksne befolkning. Det gælder inden for både erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser. Herved vil mange afviste også kunne få et alternativ til et heltidsstudium, en mulighed for at arbejde sig til en plads.

De flere uddannelsespladser betyder øgede muligheder for, at også de ledige kan få uddannelse med uddannelsesydelse, hvilket skulle forbedre deres muligheder på arbejdsmarkedet.

Ledige, som ikke opfylder betingelserne i henhold til lov om arbejdstilbud til ledige, kan følge undervisning efter loven om åben uddannelse i op til 19 timer pr. uge uden at miste dagpengereetten.

Sådan kunne jeg fortsætte længe; der var meget andet, der også kunne nævnes. Jeg vil gerne slutte, som jeg startede, med at sige, at det, der for alvor hjælper de unges situation her i landet, er, at dansk erhvervsliv får tillid til fremtiden. Den tillid kan vi skabe i dette Ting med relativt få midler, nemlig ved at skabe politisk enighed om en langsigtet erhvervs politik, som tilpasser vilkårene i Danmark til vilkårene i det øvrige Europa.

Det er derigennem, at den håbløshed, som præger visse unge og en stor del af de arbejdsløse, kan blive vendt til forhåbning og tro på fremtiden. Det var det vendepunkt, vi så indtræffe i midten af 1980'erne. Så kom der en stagnation på grund af uheldige begivenheder i 1987, men det kan hurtigt vende igen, og det er det, der hjælper de unge, og ikke alle disse mange foranstaltninger, som især forslagsstillerne ønsker, og hvis virkning især vil bestå i at røre rundt i arbejdsløsheden.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Også inden for Arbejdsministeriets område er der allerede taget en række af de efterlyste initiativer, men som også undervisningsministeren netop har gjort det, vil jeg gerne understrege, at den samlede økonomiske politik, som statsministeren under et tidligere punkt på dagsordenen netop har gjort rede for, må gennemføres. Det er det helt afgørende for den fremtidige beskæftigelsesudvikling i Danmark.

Jeg vil ganske kort redegøre for disse initiativer inden for Arbejdsministeriets område.

På området vedrørende beskæftigelsesmuligheder for unge har der siden lovens ikrafttrædelse i 1985 været en løbende udvikling i retning af at smidiggøre administrationen, udvide området og give øget kompetence til kommuner og amtskommuner.

Det vil jeg nævne en række eksempler på: udvidelse af gruppen til at omfatte udsatte grupper og ledige under 30, at der er skabt adgang til at købe AMU-uddannelser for midlerne – det tror jeg i øvrigt er en mulighed, som vi skal satse en del på i fremtiden – nedbrydningen af barrierer mellem midler til løntilskud og beskæftigelsesprojekter og kommunal adgang til at ansætte ledige på kommunale projekter og efter aftale med AF med løntilskud.

Bevillingen på finansloven for 1989 til denne beskæftigelseslov er på 413,9 mio. kr., og i 1990 fastholdes niveauet uændret på 414 mio. kr. I 1988 var der 12.800 deltagere på beskæftigelsesprojekter og 8.400 ansatte med løntilskud. Der er altså tale om en ganske stor personkreds.

I forbindelse med afbureaukratiseringsplanen har regeringen netop fremsat forslag til en ny lov om beskæftigelsesmuligheder. Med dette lovforslag er det hensigten at fortsætte udviklingen hen mod mindre regulering, større udfoldelsesmuligheder inden for området og placering af de tilbageværende administrative funktioner hos amter eller kommuner. Som eksempler på de større handlemuligheder for kommunerne kan nævnes adgang til køb af både AMU-uddannelser og anden uddannelse, ophævelse af aldersgrænsen, fleksibel administration af kravene om overenskomstmæssig arbejdstid og 3 måneders ledighed samt kommunal placering af ledige i beskæftigelsesprojekter og med løntilskud.

[Arbejdsministeren]

Med lovforslaget vil den særlige beskæftigelsesindsats entydigt blive overdraget til amter og kommuner, og arbejdsformidlingens opgaver og godkendelsesprocedurer vil ophøre.

Med ændringen af arbejdstilbudsloven pr. 1. januar 1989 er der givet øget mulighed for uddannelse og iværksættelse af egen virksomhed. Initiativer på dette område er knyttet til forliget med Socialdemokratiet frem til og med 1992, herunder beløbsrammen på 1,2 mia. kr. til den særlige uddannelsesmæssige indsats.

Hermed er der gennemført en række forbedringer på det uddannelsesmæssige område, f.eks. ret for ledige, der er særligt udsatte, såvel forsikrede som ikkeforsikrede, til et inspirationskursus efter 3 måneders ledighed med det formål at opstille en handlingsplan for den ledige. I første halvår af 1989 har 4.565 personer gennemgået et inspirationskursus. I 1989 er der planlagt 15.000 kursuspladser og fra sommeren 1990 25.000.

Desuden indføres ret til uddannelsesydelse pr. 1. januar 1990 før første arbejdstilbud for ledige over 25 år uden en kompetencegivende uddannelse og endvidere ret til uddannelsestilbud eller som hidtil uddannelse med uddannelsesydelse efter første arbejdstilbud. Uddannelsestilbudene skal være arbejdsmarkedsrettede og vil typisk være af 3-6 måneders varighed. Unge under 25 år har ret til uddannelsesydelse til alle uddannelser mod tidligere kun til særligt godkendte uddannelser. Hertil kommer ret til gentagne arbejdstilbud for folk over 50 år, ret til andet arbejdstilbud ved gennemførelse af uddannelsestilbud i 3 måneder eller deltagelse i uddannelse i 6 måneder efter et konkret skøn og ret for alle ledige til iværksætterydelse efter 5 måneders ledighed.

Som led i en smidig administration af ordningen vil der pr. 1. januar 1990 ske en udlægning til regionerne, der vil få en forholdsmæssig andel af midlerne at råde over ved køb af uddannelser til ledige. Der er grund til at nære forventninger om, at udbudet af og efterspørgslen efter uddannelsesaktiviteter herved kan koordineres på en måde, der i højere grad vil tilfredsstille ønskerne i lokalsamfundet. Der er herved også skabt bedre mulighed for at etablere uddannelsestilbud på tværs af forskellige uddannelsessektorer.

Til alle disse initiativer kommer endvidere de særlige uddannelsesinitiativer inden for AMU-

området. Her er der tale om de erhvervsintroducerende kurser, som gennemføres enten som erhvervsforberedende vejledningskurser eller som uddannelsesforberedende kurser. På finansloven for 1989 er der afsat godt 143 mio. kr. til disse aktiviteter, og niveauet forventes i 1990 fastholdt på 143,9 mio. kr.

De længerevarende arbejdsmarkedsuddannelser, der inden for branchen betegnes som LAMU-kurser, fortsætter også efter ATB-revisionen og er en integreret del heraf. Der er afsat 45 mio. kr. på LAMU-bevillingen i 1989.

Endelig er der i 1989 46 mio. kr. på flygtningebevillingen til særlige AMU-uddannelser for flygtninge, og i 1988 blev der igangsat forsøg med 1-årige arbejdsmarkedsuddannelser for kvinder. Forsøget strækker sig ind i 1991, og ca. 300 kvinder forventes at deltage. I 1989 deltager 130 kvinder.

Endelig er der også tale om, at ledige har adgang til specialarbejderuddannelserne og efteruddannelsen af faglærte. Jeg kan oplyse, at i 1989 har 32.515 ledige kursister påbegyndt specialarbejderuddannelser, og godt og vel 25.000 har påbegyndt efteruddannelse.

Alt i alt er der samlet tale om en ganske betragtelig indsats for at få arbejdsløse i arbejde eller uddannelse, således at passivydelse, dagpenge og bistandshjælp, kan blive brugt aktivt. Der er for øjeblikket næppe behov for yderligere initiativer af denne karakter inden for Arbejdsministeriets område, og det er der i alt fald heller ikke planer om. Det, vi skal satse på, er i Folketinget at opnå flertal for en samlet økonomisk politik, som kan give danske erhvervsvirksomheder den optimisme og tro på fremtiden, som også undervisningsministeren omtalte for et øjeblik siden.

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil godt takke de to ministre for deres svar og også kvittere for, at der er foretaget en række initiativer i deres regi. Men set i forhold til de 270.000 arbejdsløse er svarene ikke opmuntrende og specielt ikke, når man understreger, at der altså heller ikke vil blive gjort mere i den retning, og henviser til, at det er den samlede økonomiske politik, der skal løse problemerne.

Der tales ofte med bekymring om Danmarks konkurrenceevne, og der tales også ofte om det urimelige i, at der er flaskehalse på arbejdsmar-

[Aage Frandsen]

kedet som følge af manglende uddannet arbejdskraft, og at vi på den anden side har arbejdsløshed. Der tales også om det utilfredsstillende i, at der gives milliarder ud til passivydere, uden at samfundet får noget til gengæld, og om, at det er umenneskeligt, at så mange, ikke mindst de unge, ikke kan få arbejde eller uddannelse, men er henvist til passivitet.

Derfor burde det ligge lige for at bruge flere penge til uddannelse, så Danmark konkurrencemæssigt set kunne stå bedre, så vi kunne undgå flaskehalse, og det offentlige skulle bruge flere penge på aktivitet end på passivitet, så vi undgik, at de unge henvises til passivitet og forsørgelse, når vi kunne have sikret aktivitet i form af arbejde eller uddannelse.

Når SF lægger helt afgørende vægt på uddannelsesindsatsen, har det to hovedårsager:

For det første er det den bedste måde hurtigt og drastisk at nedbringe arbejdsløsheden på: Nogle af de arbejdsløse kommer i uddannelse, og nogle af de mennesker, der er i arbejde, kommer i uddannelse, hvorefter der vil være arbejde til dem, der hidtil har været arbejdsløse.

For det andet giver bedre uddannelse grundlag for, at Danmark konkurrencemæssigt bliver bedre stillet i forhold til omverdenen.

Regeringen taler også om uddannelse, men at vi må se det i forhold til, hvor mange uddannelsespladser der er, i forhold til, hvor stor arbejdsløshed der er, og hvor mange midler man vil ofre på finansloven, f.eks. på uddannelse.

Vi siger, at der skal ofres flere penge på uddannelse, og det siger vi at vi er nødt til at gøre på finansloven. Samtidig hermed vil man kunne spare på dagpenge og bistandshjælp. Netto vil det selvfølgelig på kort sigt blive en udgift for det offentlige, men på længere sigt vil det vise sig, at det er en god investering. Uddannelse er givetvis den bedste investering, vi kan foretage, og når man ihukommer, at undervisningsministeren siger, at om nogle år vil der være mangel på unge, der vil uddanne sig, er det da vigtigt at gribe fat i dem, der nu melder sig frivilligt for at få en uddannelse.

Undervisningsministeren siger også, at man somme tider uddanner til arbejdsløshed. Det var rigtigt for nogle år siden på en række områder, men netop på de samme områder viser det sig nu, at efter bare få års forløb er der brug for arbejdskraft. Det gælder også inden for de humanistiske uddannelser. Derfor må man alt i alt

sige, at behovet for arbejdskraft og behovet for uddannet arbejdskraft er ganske stort. Der kan være tale om, at man på enkelte områder måske vil se, at der bliver arbejdsløshed, men arbejdsløsheden på de uddannedes områder er under alle omstændigheder mindre end arbejdsløsheden på de ikkeuddannedes områder.

Efter vor opfattelse drejer det sig først og fremmest om at sikre de unge en uddannelse. Det er urimeligt, at de unge, der søger en lære-/praktikplads, ikke kan få den.

Undervisningsministeren taler om erhvervsuddannelsesreformen, der giver ret til en uddannelsesplads, men den giver jo ikke ret til en praktikplads.

Ministerens berørte også aftalen af 15. september med Socialdemokratiet. Pengene er bevilget, og det skulle altså give 5.000 nye praktikpladser. Spørgsmålet må vel så nu, hvor vi er næsten halvvejs henne, være, hvor mange pladser der indtil nu er nået. De 5.000 skulle være klarer inden nytår.

Man kan også spørge: Hvordan går det med aftalen med kommunerne? Ministeren berørte aftalen i sit svar, men nævnte ikke, hvorvidt den var i hus. Betyder det så, at der ikke er indgået nogen aftaler endnu? Og hvordan ligger det med de 2.000 pladser, som det offentlige skulle klare i dette år?

Det er også urimeligt, at der er mange unge, der forgæves søger ind på videregående uddannelser. Det betyder ikke, at vi er tilhængere af, at man skal fjerne enhver adgangsregulering. Vi mener, at der fortsat er brug for en begrænset adgangsregulering til bestemte uddannelser, nemlig de mest specialiserede og de dyreste, og ligeledes er det rimeligt at tage højde for, at der kan være uddannelsesområder, hvor der pludselig kommer en stor søgning, som ikke kan rummes inden for den givne kapacitet.

Det afgørende er blot, at alle kan få enten en erhvervsfaglig eller en videregående uddannelse. Måske kan man ikke få den, man ideelt ønsker sig, men så kan man i hvert fald få et andet ønske opfyldt.

Derfor burde der være en garanti for, at alle kunne få en uddannelse, ikke mindst efter arbejdsløshed. Vi har påpeget, at efter 3 måneders arbejdsløshed burde alle have ret til arbejde eller uddannelse. Det burde være en garanti, som vi fra samfundets side kunne give, og det ville betyde, at man i stedet for bare at udbetale

[Aage Frandsen]

bistandshjælp kunne tilbyde folk et arbejde eller en uddannelse.

Men det, vi taler om, er et arbejde eller en uddannelse med indhold. Der skal ikke være tale om nogen straffeforanstaltninger; det er der ingen af os der har glæde af, hverken de unge eller samfundet. Det kan være, at der er nogle moralister, der mener, at bistandsklienter skal straffes, fordi de er arbejdsløse, men det er i hvert fald de eneste, der kunne have glæde af det, hvis der ikke er tale om uddannelse eller arbejde med indhold.

Ud over de unge drejer det sig først og fremmest om, at uddannelsesindsatsen skal følges op for de mange mennesker, som stort set ikke har nogen erhvervsuddannelse, og som stort set ikke har uddannelse efter folkeskolen. Det er netop den gruppe, der er særligt udsat for arbejdsløshedsrisikoen. Vi har forholdsvis mange kvinder i den gruppe, og det er vigtigt, når vi tager fat på at give disse uddannelses tilbud, at tage hensyn til, at det er en gruppe, som er uvant med uddannelse.

Her har regeringen – det medgiver vi gerne – taget initiativer, men der er tale om projekter til nogle få tusind mennesker, og der burde i forhold til behovet være langt flere.

Det er vigtigt, at man laver de uddannelses tilbud sådan, at de passer til de pågældendes forudsætninger og er bygget op som moduler, som vi kender det nogle steder fra, med daghøjskole, voksenuddannelsescentre og AMU-centre.

Det næste område, jeg vil påpege som centralt, er efteruddannelse. Også her er det karakteristisk, at indsatsen i Danmark i forhold til de lande, vi konkurrerer med, ligger lavt. Efteruddannelsesindsatsen i Danmark udgør ikke den samme procentandel, som vi kender andre steder, beregnet i forhold til den tid, der bruges på arbejdsmarkedet.

Hvis man ser over på den anden side af Sundet, må man jo sige, at Sverige griber det an på en ganske anden måde. Sverige har det jo sådan, at folk ikke skal være i arbejdsløshed, men være enten i arbejde eller under uddannelse, og jeg tror nok, at en af forklaringerne på, at man i Sverige har bedre økonomiske vilkår i øjeblikket, end vi har i Danmark, er, at de foranstaltninger, der er lavet i Sverige, er sket både under borgerlige og under socialdemokratiske regeringer.

Jeg har talt for uddannelse som det helt centrale. Det betyder ikke, at vi ikke mener, at der er andet, der skaber beskæftigelse, men det vil SF's ordfører, fru Lilli Gyldenkilde, komme ind på senere.

Ud fra ministrenes svar og ud fra, at vi må forvente, at arbejdsløsheden i 1990 vil vokse yderligere – vismændene har peget på en stigning til 290.000 – mener vi fra SF's side, at det er vigtigt at få understreget nogle ting i denne debat, og på den baggrund skal jeg på vegne af SF fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget pålægger regeringen at arbejde for nedbringelse af arbejdsløsheden ved, at alle unge under 20 år garanteres en uddannelsesplads eller et arbejde efter 3 måneders arbejdsløshed,

at uddannelseskapa- citeten for de korttidsud- dannede øges,

at alle praktikelever får en praktikplads, at uddannelseskapa- citeten på de videregående uddannelser øges, så alle kan sikres en uddannelsesplads senest i 1991,

at uddannelseskapa- citeten på AMU-centrene øges,

at efteruddannelseskapa- citeten øges, at der påbegyndes en job- og uddannelsesord- ning for kontanthjælpsmodtagere, og at kommunalfuldmagten lempes i overens- stemmelse med forslaget fra Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen.

Herefter går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 5).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om moti- veret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i debatten.

Helle Degn (S):

Ledigheden er steget med 13 pct. i det sidste år, meddelte Radioavisen os i vores stuer den sidste dag i oktober. 31.000 flere ledige siden oktober sidste år. Nu har vi altså 270.000 ledige. Desuden kunne Radioavisen oplyse os om, at ledigheden nu var blevet af længerevarende karakter for den enkelte. Den var nemlig steget fra 18 uger til 20 uger, hvilket jo i realiteten ud- gør mere end en tredjedel af et år. Samtidig har

[Helle Degn]

vi meldinger om, at antallet af bistandsklienter tilsvarende er steget med 11 pct.

Det er tegn på, at der er noget helt galt, hvilket det konservative landsrådsmøde i weekenden var i stand til at fejle ind under gulvtæppet. Det er jo et internt problem. Det er imidlertid et alvorligt problem for Danmark, at vi har en statsminister, der kun kan cykle rundt i manegen på en metaltræt cykel og er blevet så bange for at falde af, at det kun kan ende på den måde. Det er et problem for landet, skrev man minisandten i en af de borgerlige aviser på lederplads i lørdags. Denne problemstilling er den alvorligste, der rammer vore unge, som denne forespørgsel i dag jo bl.a. gælder.

At vi har en undervisningsminister, der bruger sin tid på at fordele de for få uddannelsespladser, vi har, i stedet for at koncentrere sig om at skaffe mange flere pladser til de ungdomsårgange, vi har netop i disse år, er et problem for landet. At vi har en arbejdsminister, som på samme måde er mere optaget af at fordele elendighed og afvikle værktøjet til at føre en arbejdsmarkedspolitik med end af at skabe nye betingelser for vækst i produktionen, er et problem for landet.

Endelig har vi i dag hørt en statsministers redogørelse, som er mest optaget af at udbetale skattelettelser og julegaver til en befolkning, som godt ved, at det er der slet ikke råd til og dækning for, før vi får gang i opsparingen, en stram udgiftsstyring og en målrettet investerings- og forskningspolitik og vækst i produktionsapparatet. Det er et problem for landet.

Kort sagt står Danmark med en regering uden handleevne og kun optaget af én ting: taktik. Vælgerne ved det, regeringen ved det selv, erhvervslivet ved det, og de unge ved det. Danmarkshistoriens største plan kan denne regeringskonstruktion ikke klare. Det brede forlig, som skulle kunne justere uretfærdigheder og sætte gang i Danmark, har regeringen Schlüter nærmest opgivet, eller den siger om det i dag, at det må vi tage i en roligere rytme.

Danmarks fremtid afhænger efter Socialdemokratiets opfattelse bl.a. af, om vi får taget fat og afskaffet den voldsomme arbejdsløshed, og om vi får en arbejdsstyrke, der er tilstrækkelig godt uddannet. Kravene hertil vil i de nærmeste år blive markant skærpet. Vi kan og skal ikke kastes ud i en konkurrence med udviklingslandene om at fremstille varer, der sælges til

priser, der er så lave, at salget ikke kan kaste en ordentlig løn af sig.

Men det er netop ved at blive situationen i Danmark. Vi er nettoimportører af højteknologi, og vi er eksportører af varer med lavteknologi. Det skal vi have ændret, og det sker ikke med de svar, som vi har været vidne til er blevet givet af undervisnings- og arbejdsministrene eller for den sags skyld statsministeren her i dag, og heller ikke med det svar, der ligger i finansloven.

Uddannelsesrationering er ikke svaret. Social forslumning er ikke svaret. Der kan flyttes om på pengene fra passivydelse til aktiv indsats. Det har vi forelagt forslag om i vores »Gang i 90'erne«, og vi har fremlagt det under forhandlingerne i de to måneder med regeringen. Vi har også fremsat vores beslutningsforslag i salen, hvor vi skal debattere det på tirsdag. Det er Socialdemokratiets bud.

Og vi har også kæmpet for det med det uddannelsesstilbud for 1,8 mia. kr. til de langtidslidende i perioden 1989-92, som vi fik aftalt med regeringen ved årsskiftet. Vi har i maj måned fremsat forslag om en ungdomskontrakt for alle unge med sikring af job eller uddannelsespladser for alle inden 1992. Vi har med forlignet om lov om erhvervsuddannelse sikret uddannelsespladser til alle unge, som søger en faglig uddannelse. Vi har påpeget, at praktikpladsgarantien mangler, og forsøgt at forhandle det med regeringen.

Endnu har vi til gode at se, om 100 millioner-kroners-aftalen om 7.000 lære- og praktikpladser i 1989 vil give det ønskede resultat i både den private og den offentlige sektor. Sammen med regeringen vil vi følge denne aftale meget nøje, og vi vil fortsat foreslå regeringen at udarbejde et forslag om en langsigtet AER-tilskudsmodel for at skaffe de sidste af de ca. 14.000 lære- og praktikpladser, som mangler, for at de unge kan afslutte deres faglige uddannelse.

Vi har også i maj måned fremlagt forslag for regeringen om, hvordan vi afvikler pukkelen på de 16.400 uddannelsessøgende over en 3-årig periode, en opgave, som efter vores opfattelse skal løses, og som kan løses. Og vi har også fremlagt en finansiering, som selv Finansministeriet efter en veritabel notatkrig ikke har kunnet tilbagevise.

Undervisningsministeren har heller ikke i den sjette plan eller sågar statsministerens re-

[Helle Degn]

degørelse i dag på nogen måde vist smidighed i sine standpunkter, så en bred politisk løsning kunne nås. Det beklager vi. De unge venter stadig.

Sidst skal nævnes hele efteruddannelsesindsatsen for den voksne befolkning. Regeringspartierne har fremlagt hver deres egen model og end ikke evnet indbyrdes at snakke sig til rette om en løsning af det problem. Det vil efter vores opfattelse få afgørende betydning for landets fremtid, om vi evner at løse denne store samfundsmæssige opgave eller den bare får lov til at ligge hen som et privat problem for den enkelte. Så vil arbejdsløsheden efter vores opfattelse for alvor gnave sig fast som en permanent del af de fleste danskeres hverdagsoplevelse.

På denne baggrund kan vi dele den bekymring, SF's forespørgsel er udtryk for. Om end vi selv for længe siden har fremlagt vore forslag, hilser vi debatten velkommen som sørgeligt aktuelt.

Med hensyn til den af SF foreslåede dagsorden skal jeg på Socialdemokratiets folketingsgruppes vegne sige, at vi kan stemme for de intentioner, som dagsordenen er udtryk for.

Pia Christmas-Møller (KF):

Ganske vist havde statsministeren lidt utraditionelt ordet tidligere i dag. Men hvis nu fru Helle Degn ikke er helt klar over det, må jeg hellere fortælle, at statsministeren ikke benyttede lejligheden til at udskrive folketingsvalg, selv om Socialdemokratiet måske nok ønsker sig et sådant. På den baggrund føler jeg mig ikke fristet til at kommentere ret meget af fru Helles Degns indlæg, som jeg synes bar lidt for meget præg af polemiske vinkler.

Passivitet skal afløses af aktivitet. Det er en konservativ arbejdsfilosofi. Passive ydelser skal afløses af aktiv hjælp til selvhjælp. Det er for Det Konservative Folkeparti det helt centrale, kernen i disse års arbejdsmarkeds- og socialpolitiske indsats, i særlig grad når det drejer sig om bekæmpelse af den alt for høje ledighed. Det overordnede mål er selvfølgelig helt at overflødigøre udbetaling af passiv ydelser til ledige, simpelt hen ved at sikre det private erhvervsliv så megen fremdrift, at der er arbejde nok til alle, der vil.

Her spiller den generelle økonomiske politik en meget væsentlig rolle. Regeringen har frem-

lagt et forslag til økonomisk reform, som vil give en saltvandsindsprøjtning til beskæftigelsen over en årrække. Men den generelle økonomiske politik må støttes af en målrettet arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitisk indsats.

Det var en af de konklusioner, som vismændene nåede til i deres juni rapport fra sidste år. De pegede bl.a. på nødvendigheden af at løse arbejdsmarkedets strukturproblemer. Og at arbejdsmarkedet har strukturproblemer, fandt vismændene frem til på baggrund af en analyse af det, der skete i perioden 1984-86, hvor vi jo faktisk var inde i en ganske gunstig konjunkturudvikling, som desværre blev afløst af en lavkonjunktur med voksende ledighed.

I 1986 toppede den økonomiske fremdrift med bl.a. en meget kraftig efterspørgsel efter arbejdskraft, specielt i visse sektorer. På bygge- og anlægsområdet var der simpelt hen ikke kvalificeret arbejdskraft nok at få - og det på et tidspunkt, hvor vi ifølge registreringerne stadig væk havde 220.000 fuldtidsledige. Følgen af overophedningen blev en voldsom lønglidning på omkring 10 pct., som så igen smittede af på en række andre områder, også områder, hvor hverken produktivitet eller andet begrundede lønstigninger. Det skete i slutningen af 1986 og dannede så grundlaget for de - set i bakspejlet - for dyre overenskomster i 1987. Det kostede for vores konkurrenceevne, og arbejdsløsheds København begyndte igen at vokse.

Det må aldrig ske igen, som lederskribenten på dagbladet Information så rigtigt har udtrykt det. Vi må ikke igen misbruge en gunstig vækstsituation ved at spænde ben for os selv - og det næsten førend vi er begyndt.

Vismændene fandt frem til, at ledigheden i sig selv bestod af nogle problemer. Man fandt frem til, at det faktisk i vidt omfang var de samme personer, der blev berørt af ledigheden, og at det var de samme personer, som befandt sig i det, man kunne kalde svingdørene til arbejdsmarkedet. Vismændene fandt frem til, at de personer, de grupper af lønmodtagere, som var blandt de lønførende på arbejdsmarkedet, ikke var at finde i arbejdsløshedsrådenes mest belastede grupper.

Sandheden omkring lønudvikling og ledighedsudvikling er, at i det øjeblik der ikke er belæg for en lønstigning, får vi et resultat på ledighedssiden, som er negativt. Men pointen var ifølge vismændene den, at det ikke er de samme

[Pia Christmas-Møller]

grupper. De grupper, der er længst fremme, når lønfastsættelsen foretages, er ikke de samme, som mærker problemet på egen krop, når resultatet bliver øget ledighed.

Vismændene mente, at en af mulighederne for at løse det problem ville være at sikre et større økonomisk ansvar hos arbejdsmarkedets parter for udviklingen i ledigheden.

Et andet problem, vismændene pegede på, var, at man faktisk havde nogle flaskehalsproblemer. Det var sådan, at den efterspurgte arbejdskraft jo ikke altid matchede den til rådighed stående blandt de ledige. Det var simpelt hen et spørgsmål om, at kvalifikationer ikke matchede efterspørgslen. Det andet svar, vismændene kom med, var, at man måtte gennemføre en meget, meget intensiv voksenuddannelsesreform.

Vi tog vismændenes rapport meget seriøst. Det gav grundlag for, at arbejdsministeren gav en redegørelse til Folketinget om arbejdsmarkedets strukturproblemer, og det gav anledning til, at regeringen udfærdigede en hvidbog med samme tema.

Vi er meget optaget af at løse de strukturproblemer. Vi tager dem meget alvorligt. Vi lagde op til en delløsning i forbindelse med gennemførelsen af det, vi kalder ATB-forliget, altså forliget vedrørende de langtidsledige. Vi satsede dér stærkt på at give de ledige en uddannelsesmulighed på et tidligere tidspunkt. Vi gennemførte forliget med Socialdemokratiet, og vi mener, at forliget peger i den rigtige retning.

Man kan ikke i dag sige, at forliget har haft den fulde gennemslagskraft. Det skal ikke begrundes i de tal, vi netop har fået fra Danmarks Statistik vedrørende ledigheden og vedrørende det forhold, at der faktisk er sket en forholdsvis kedelig udvikling i retning af, at den enkelte er ledig i længere tid. Det kan man ikke sætte i forhold til ATB-forligets virkninger, for ATB-forligets enkelte elementer er jo ikke alle sammen trådt i kraft endnu. Jeg mener tværtimod, at de seneste tal fra Danmarks Statistik dokumenterer, at vi var inde på et meget vigtigt problemområde med det forlig, og at det var på høje tid, det blev gennemført.

I det hele taget må man sige, at kravet om aktivitet ikke alene retter sig mod den enkelte, men også mod det, man kunne kalde systemet. Det er et generelt krav.

Hvis vi ser på den samlede indsats på uddannelsesområdet under borgerlig regeringsledelse, er der jo faktisk tale om en meget markant indsats for så vidt angår udviklingen i antallet af uddannelsespladser, men også for så vidt angår den økonomiske ressourceanvendelse. Faktisk er det sådan, at målt i forhold til BNP er vi førende i Danmark.

Undervisningsministeren har redegjort for en række tiltag, som allerede er sat i gang, og også tiltag, bl.a. erhvervsuddannelsesreformen, som vi har til gode. Jeg vil ikke gentage alle de eksempler, som blev nævnt af undervisningsministeren, bare hæfte mig ved, at vi i Det Konservative Folkeparti er meget tilfredse med, at det er lykkedes at få et forlig vedrørende lære- og praktikpladserne for indeværende år. Vi mener, at der er behov for, at vi også finder løsninger, som varer ud over indeværende år. Det vil vi meget gerne satse på.

Med hensyn til de andre tiltag, som ikke er blevet nævnt i dag, må jeg fremhæve, at vi jo også på kulturministerens område har en intensiv udvikling, som vedrører uddannelsesområdet. Jeg tænker her på forslaget vedrørende voksenuddannelsesstøtte, som også underbygger mulighederne for at få uddannelse, mens man er aktiv på arbejdsmarkedet.

Hvis vi tager socialministerens område, vil vi også her se, at kravet om aktivitet frem for passivitet er synligt i form af konkrete forslag. Der er netop fremsat et forslag til ændring af sygedagpengeloven, og her gælder det, at man vil sætte ind på et langt tidligere tidspunkt med revalidering og forsøg på genetablering på arbejdsmarkedet.

Vi har også på socialministerens område i forrige samling set et forslag om ungdomsydelse, som vi i Det Konservative Folkeparti håber at socialministeren vil genfremsætte. Det var et vigtigt forslag, som ville aktivere de unge ledige, lige så snart de kom i en ledighedssituation.

I øvrigt må jeg sige, at det faktisk er grotesk, at denne her forespørgsel er rejst af SF, som jo sammen med Socialdemokratiet og Fremskridtspartiet gik SiD's ærinde ved at blokere for unge på beskæftigelsesprojekter. Vi ser, hvordan det nu virker i Hvorslev, hvor unge decideret nægtes en fortsættelse af deres i øvrigt gode aktivitet på et kommunalt beskæftigelsesprojekt.

[Pia Christmas-Møller]

Vi håber, at en genfremsættelse af regeringens forslag vil finde flertal her i Folketinget i den kommende samling.

Tilbage står, at vi har nogle strukturproblemer på arbejdsmarkedet, som regeringen lagde op til en løsning af i forbindelse med de forhandlinger, vi havde med Socialdemokratiet og i trepartssammenhæng. Desværre er der et forlis i de forhandlinger i øjeblikket, men det må ikke medføre, at vi glemmer, at de strukturproblemer stadig væk eksisterer og kræver en løsning.

Med hensyn til dagsordenen kan jeg sige, at vi afviser den. Vi kan ikke acceptere ændringer i kommunalfuldmagten.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Må jeg ikke lige tage fat i den allersidste bemærkning, som Pia Christmas-Møller kom med: Vi vil ikke være med til at udvide kommunernes muligheder for at skabe beskæftigelse.

Et øjeblik før skældte fru Pia Christmas-Møller ud over, at unge på bistandsprojekter i Hvorslev Kommune havde SiD blokeret for. Nej, de er blevet blokeret, fordi kommunen ikke havde pengene til at køre dem videre, da den ikke kunne opfylde et krav om, at der skulle være tale om 30 timers arbejde og 8 timers uddannelse for de unge mennesker.

Det er altså for galt, at man kommer og bilder os sådan noget ind herinde. Vi, der står her, ved såmænd godt, at det ikke er rigtigt, men der er dog folk, der hører på det her, som bør vide, hvad sandheden er bag det.

Og så til min ordførertale.

Som allerede sagt af hr. Aage Frandsen stiger arbejdsløsheden katastrofalt. Man kan ikke skjule, at der faktisk er sket en stigning på 31.000 mennesker fra sidste år ved denne her tid. Derudover ved vi, der er over 700.000 mennesker, som går igennem dagpengesystemet pr. år, og deres arbejdsløshed er af stigende længde. Det er altså katastrofalt, det, vi står over for.

Man skulle tro, at når det udregnede tal er på 270.000 ledige, så ville der blive sat massivt ind med nogle løsninger, der skaber job. Desværre ser man, at det, der især bekymrer denne regering – og det har det gjort siden 1982 – er arbejdsløshedsdagpengene. Der prøves igen og igen på at få lavet om på og skåret ned og få rettet til og gjort ved, og der bliver ustandselig hugget hæle og klippet tæer. Det er det, der be-

kymrer mere end noget andet. Det synes jeg er for galt.

Det, der er lagt frem her fra både arbejdsministeren og undervisningsministeren, viser jo ingen dynamik overhovedet. Jeg tænkte: Nå ja, men vi har lige fået en redegørelse fra statsministeren. Nu går jeg da ud og kigger i den for at se, om der – om ikke andet i bilagsafsnittet – står, hvad man vil gøre på de her områder.

Der er stort set ingenting. Det, man gør, er altså, at man udvider med de uddannelsespladser, der her er blevet gjort rede for, og så siger man: Og så overlader vi det til håbet, til det hellige, almindelige erhvervsliv. Bare de får en skattelettelse og sådan lidt, så skal de nok sørge for, at det hele går. Jamen det er den samme politik, der er blevet ført siden 1982, og det er ikke gået. Det går skidt. Alle er enige om, det går skidt. Der er ikke noget i den plan af det, vi taler om her. Det er der altså ikke. Det er for galt.

Mangelen på uddannelseskapacitet i øvrigt skal jeg ikke komme ind på. Jeg skal sige lidt om de uddannelser for de arbejdsløse.

Det er jo en kendt sag, at langt flertallet af arbejdsløse er kvinder, ikke mindst blandt de langtidsløse. Og derfor er der jo også netop lavet en række forsøgsuddannelser for kvinder. Det er noget af det, jeg gerne vil rose regeringen for. Jeg har selv været med til at sætte nogle af tingene i gang for nogle år siden. Jeg mener, tiden er inde til, at vi nu får lavet de dér forsøgsuddannelser om til permanente uddannelser. For det er jo ikke særlig imponerende, at ud af de mange arbejdsløse kommer der 130 kvinder i de her projekter på et år. Det er ærligt talt ikke imponerende. Vi må altså videre med det.

Så til forliget, der blev indgået mellem regeringen og Socialdemokratiet, hvor vi på uddannelsesstilbudsdelen ikke var særlig uenige i princippet, at man skulle uddanne på arbejdsløshedsunderstøttelse. Dér vil jeg godt sige, at nu må der altså se at komme kød på den sag. Det er sådan, at de arbejdsløse stadig væk er i vildrede med hensyn til, hvad de egentlig kan få for uddannelser. Og hvad værre er: Arbejdsformidlingens meldinger lyder også på, at man ikke er helt sikker på, hvad det er for nogle uddannelser, vi kan tilbyde. Og så prøver man at sætte folk til noget, som ikke er ordentligt gennemtænkt, så man risikerer, at folk får nogle nederlag. Ja, man kunne sige, at det er dømt til nederlag, hvis ikke det er noget, de kan klare.

[LIIII Gyldenkilde]

Jeg mener altså, vi må bede om og appellere til den nye arbejdsminister, at her er altså et felt, det er umådelig vigtigt at tage fat i, fordi det er på UTB-ordningen.

Uanset at vi kan være enige i, at det ikke klarer landets problemer, så klarer det i hvert fald nogle problemer for nogle arbejdsløse, at de her ting kommer i orden. Forliget blev indgået i 1988, så det må kunne udmøntes bedre end det, vi har set til i dag. Og så må der også afsættes nogle flere midler, for efterspørgslen er jo stor på de her uddannelser.

Jeg synes også, at man ikke skal glemme en bedre fordeling af arbejdet. Jeg ved godt, at det er det, som undervisningsministeren kaldte at røre rundt i arbejdsløsheden. Jamen det kan godt være, man kan sige, det er at røre rundt i arbejdsløsheden. Men man kan jo også vende det om og sige: Hvorfor er det dog de samme, der ustandselig skal være arbejdsløse?

Og derfor bør vi altså se på at komme videre med betalt frihed til uddannelse, fordi det er en uddannelsesmodel, hvori der ligger en rotation. Javel, det gør der, men der ligger altså også det i det, hvis vi sørger for at lave det sådan, at det især drejer sig om uddannelsesløse eller meget korttidsuddannede, at de så får en mulighed for at få de bedre kvalifikationer, som vi alle råber om er nødvendige for de kommende år.

Der er her i sommer offentliggjort en undersøgelse af overarbejds omfang, og det viser sig, at overarbejde har fået et helt uacceptabelt omfang.

Det var ikke meningen, da vi gik ind i at få sat arbejdstiden ned, hvilket jo ikke skete herindefra, men i forhandlinger med parterne, at en kortere arbejdstid skulle bruges til øget overarbejde. Det var meningen, at der skulle komme nogle flere arbejdsløse i arbejde. Vi ved fra andre undersøgelser, at der faktisk er kommet nogle i arbejde. Ca. 60.000 regner man med – bredt set, et slag på tasken, som vi kalder det – er kommet i arbejde.

Men det siger sig selv, at med den overarbejds mængde, som i den grad er steget efter arbejdstidsnedsættelsen, bør vi sætte ind og lave nogle afspadseringsordninger herindefra, ikke tvungne forbud mod overarbejde, for det går ikke, det ved vi. Men en afspadseringsordning kunne man godt lave en rammelov for. Det findes allerede i nogle overenskomster, at når der er en arbejdsløshed på over 3 pct., så skal man

afspadserer, men er der under 3 pct.s arbejdsløshed, så skal man ikke, fordi man ikke skal ud i en diskussion om flaskehalsproblemer.

Det må være muligt at råbe dette her Folke ting op til at lave en rammelov, sådan så man får opfyldt de intentioner, man selv havde, dengang man fik arbejdstiden sat ned. Derfor vil vi komme med forslag om, at vi skal se på, om vi ikke kan få lavet sådan en rammelov. Den skal selvfølgelig ikke gribe ind i eksisterende overenskomster, og det skal heller ikke være sådan, at der ikke kan laves bedre overenskomster, men netop en minimumsrammelov, som vi kender det fra andre områder.

Så skal jeg tale lidt om kommunal iværksætterpolitik.

Uanset hvor mange penge vi får sparet op i vores fonde af den ene og den anden og den tredje slags i det her land, og uanset hvor megen opsparing i øvrigt vi får, så får vi ikke flere arbejdspladser, hvis ikke der er nogen, der sætter noget i gang. Vi er håbløst bagefter her i landet med hensyn til, hvad kommunerne må sætte i gang, og der må kigges på den kommunale fuldmagt.

Vi er faktisk derhenne, hvor Venstreborgmestre og konservative borgmestre sammen med socialdemokratiske borgmestre i Kommunernes Landsforening stiller krav om nogle udvidede muligheder: Det er os ude i kommunerne, der ved, hvor der er muligheder for at sætte noget i gang, og hvor mangelen er. Vi ved, hvad vi skal have ændret, for at vi kan komme videre med at skabe beskæftigelse.

De har lavet en betænkning, som jeg vil anbefale uddannelsesordførere og arbejdsmarkedsordførere og især arbejdsministeren at kigge i. I den betænkning står der nøjagtig, hvad det handler om: at man får mulighed for at lave nogle handelshuse, nogle idébanker, får mulighed for at hjælpe folk med alt det bureaukrati og det papirarbejde, som vi jo allesammen godt ved er der. Vi ved også, at det meste af det ikke kan undværes, men det er en bremse på folk, som gerne vil iværksætte.

Det er også en bremse på den iværksætteruddannelseslov, som ligger under dagpengesystemet, og hvor jeg i hvert fald synes, at det har været en god idé, at man fik lov til at sætte nogle ting i gang. Vi har set, at der er blevet lavet både gode og dårlige ting inden for den ordning, men vi ved i hvert fald, at den har vist, at der i den grad mangler kommunal hjælp til iværksætning.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Inden Folketinget tog på sommerferie, havde den daværende arbejdsminister et forslag til behandling her i folketingssalen. Det forslag gik ud på at give kommunerne adgang til at etablere beskæftigelsesprojekter også på det, der er mindre end sædvanlig, fuld tid ifølge overenskomsterne.

Det forslag blev stemt ned, på trods af at borgmesteren for Hvorslev Kommune havde sendt et brev til os alle sammen, hvori han havde forklaret, hvad det ville betyde for Hvorslev Kommune.

Hvorslev Kommune røg så ud i en diskussion med SiD, der fastholdt, at der skulle være tale om fuldtidsprojekter. Aftalen blev, at man kunne mødes ved 30 timers arbejde og 8 timers uddannelse. Det havde Hvorslev Kommune imidlertid ikke midler til. Derfor er de unge blevet sat på gaden, og det har SiD vidst hele tiden. De har hele tiden vidst, at det her ville ødelægge det for de unge i Hvorslev Kommune.

Problemet er, at SiD har varslet, at nu vil de køre samme felttog over hele landet, over for alle de kommuner, som har formastet sig til at give de unge et tilbud om en aktiv indsats. Det er simpelt hen katastrofalt. Derfor kan den nødvendige lovgivning ikke komme hurtigt nok, og jeg har forstået, at den vil komme i næste uge, så det glæder vi os til i den borgerlige lejr.

(Kort bemærkning).

Mogens Elvensø (FP):

Fru Pia Christmas-Møller nævnte, at vi havde stemt imod en lov, hvorefter unge fra bistandskontorerne skulle arbejde for kommunerne. Det, vi stemte imod, var, at der i loven stod, at det var en pligt for kommunerne at oprette arbejdspladser; det var hovedgrunden til, at vi stemte imod loven.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg tror, hr. Mogens Elvensø skal gå hjem og kigge på, hvordan man får tvang og pligt til at gå op i en højere enhed, og så kan vi jo tage diskussionen om det punkt igen i næste uge, når forslaget kommer.

Til fru Pia Christmas-Møller vil jeg sige, at det er rigtigt, hvad jeg siger: Baggrunden for, at det er gået, som det er, er, at der ikke er økonomiske midler til at klare det her problem. Det har fru Pia Christmas-Møller netop sagt fra denne talerstol. Det var jo akkurat det samme, jeg sagde, og det er just problemet her.

SiD var gået ind i denne sag, de har endda givet dispensation, så der bliver tale om et vist antal arbejdstimer og et vist antal uddannelses-timer. De har virkelig ikke gebærdet sig dårligt i denne sag.

Man må da prøve at forstå, at det, vi gerne vil – og det vil vi vel alle sammen – er, at det skal blive ordentlige job og ikke bare nogle lappeløsninger og noget lade-som-om-arbejde, det handler om, og dér må en fagforening selvfølgelig sige: Jamen det her skal laves til noget ordentligt, det er vore kommende medlemmer, og de skal have noget ordentligt arbejde allerede nu.

Lad os tage diskussionen i næste uge, fordi der er misforståelser i den diskussion, det er der ingen tvivl om. Men man skal i hvert fald ikke sige, at det er fagforeningerne, der blokerer, for det er det ikke. Fagforeningerne vil da have diskussioner om, hvad vi gør på de her områder, fordi de mener, at det, vi gør, er forkert. Det synes jeg sandelig er reelt, og det bør det i høj grad også være for en regering, hvis partier ellers plejer at sige, at parterne skal med ind i overvejelserne om sådan nogle ting som det her. Jeg vil opforde til, at vi får en deputation både fra SiD og andre til at komme og forklare, hvad det egentlig er, der ligger i det her, for det er åbenbart, at der er misforståelser i denne sag, og det synes jeg vi sammen skal forsøge at opklare.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Fru Lilli Gyldenkilde og jeg plejer at kunne tale sammen uden de store misforståelser, men i denne sag er jeg nødt til at sige, at for mig ligger det helt klart sådan, at SiD ikke vil have noget, når de ikke kan få det hele. De vil ikke have, at nogle kommer i beskæftigelse 25 timer om ugen; når de ikke kan komme det 30 timer om ugen, så hellere ingenting.

Det er ikke et konservativt standpunkt. Vi vil gerne have mulighed for at give de unge det, der er plads til inden for bevillingerne, og er der

[Pia Christmas-Møller]

plads til 25 timer om ugen, så er det bedre end ingenting – bedre end at de ligger hjemme i sengen hele dagen – at de kommer ud at arbejde 25 timer. Det er vores synspunkt, og det synspunkt synes vi at SF og for den sags skyld også SiD burde dele med os.

Til hr. Mogens Elvensø må jeg sige, at det ikke er rigtigt fremstillet. Det lovforslag, jeg taler om, hedder L 58 A. Det blev endda forhandlet så hedt her fra Folketingets talerstol, at arbejdsministeren tilbød at rense alt ud, så alene muligheden for deltidsbeskæftigelsesprojekter til unge stod tilbage. Det var klokkerent, hvad Fremskridtspartiet stemte ned dagen før vi tog på sommerferie. Der var ikke tale om nogen som helst form for pligt eller andet til at udvide nogen job eller om noget andet, så det er klokkerent, at Fremskridtspartiet, SF og Socialdemokratiet i dag står til ansvar for, at Hvorslev Kommune ikke kan give deres unge de beskæftigelsesmuligheder.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg må til fru Pia Christmas-Møller sige, at jeg synes, det er beklageligt og ærgerligt, at Det Konservative Folkeparti nu er i den situation, at man er nødt til at betjene sig af så ubillige politiske fremgangsmåder, at man gør en kommunal økonomisk situation til et problem for en faglig organisation, som forsøger at køre efter aftaler, som er indgået på arbejdsmarkedet. Det er hykleri, så det basker, og det er ubehageligt, at selv Det Konservative Folkeparti forfalder til en så usmagelig kampagneform.

Næste uge, siger fru Pia Christmas-Møller, har man tænkt sig at fremlægge et forslag om det her. Det minder og smager frygtelig grimt i retning af et billigt oplæg til en eller anden valgkamp. Det kan jo være den ene eller den anden.

Formanden:

Jeg har noteret mig, at der er nogen, der ønsker ordet for en kort bemærkning, men vil henstille, at man afkorter diskussionen i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg bliver nødt til at sige, at det selvfølgelig er

et lille hjørne, men et vigtigt hjørne af beskæftigelsespolitikken, vi snakker om her. Selvfølgelig er det et lille hjørne, når vi tænker på, at der er 270.000 arbejdsløse, men vi må altså også se på, hvordan vi hjælper de unge mennesker, der her er tale om.

Vi er ikke uenige i, at det er bedre, at folk har arbejde, end at de ikke har det. Det er jo det, mange af os ikke har bestilt andet end at tale om i årevis, så lad os nu ikke klandre hinanden på motiverne i denne sag.

I stedet for at man nu helt klart lægger op til, at Fremskridtspartiet skal skifte standpunkt om det her, så man får lavet en lov, der skaber krig mellem parterne, mellem regeringspartierne og SiD og øvrige fagforeninger, var det så ærlig talt ikke – for sagens skyld, jeg er ligeglad med krigen, for jeg ved godt, hvem der vinder på lang sigt – men for sagens skyld, for de unge menneskers skyld, var det så ikke bedre, at vi kiggede på, hvordan vi måske kunne få nogle uddannelsesmidler knyttet sammen med disse kommunale midler – og det er noget med bureaukratiet, vi skal have kigget på – så de tilsammen kunne få i det mindste en 38-timers-uge, hvor der både var uddannelse og beskæftigelse?

Intentionen er vi ikke uenige i, det må kunne gøres, hvis der er smidighed og vilje til ikke at kaste sig ud i krig mod hinanden. Det er jeg bange for at der ikke er, og derfor ender det jo nok galt, men jeg vil appellere til, at man prøver at tænke en lille smule utraditionelt i denne sag, for den handler ikke kun om Hvorslev.

Formanden:

Fru Pia Christmas-Møller har ordet for en kort bemærkning – og det må nok blive den sidste.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg må sige til den socialdemokratiske ordfører, at det er hverken ubilligt eller på anden måde et led i en større valgstrategi, at vi fremsætter det lovforslag i næste uge. Det er et lovforslag, vi kom med allerede i sidste samling. Vi kom ikke igennem med det, men nu har vi fået nogle nye politiske signaler, som gør, at vi har tiltro til, at det måske er muligt at komme igennem med det denne gang.

[Pia Christmas-Møller]

Med hensyn til det, vi diskuterede i forbindelse med Hvorslev Kommune, er det lovforslag allerede fremsat, og det har intet med kommunalvalget at gøre. Det er et standpunkt, som Det Konservative Folkeparti altid har stået for; vi har haft mulighed for at fremsætte lovforslag vedrørende det spørgsmål, og vi ønsker det naturligvis fremmet. Så det dér kan vi overhovedet ikke komme til overensstemmelse om.

Til fru Lilli Gyldenkilde må jeg lige sige, at vi ikke lægger op til strid. Vi lægger op til, at kommunerne skal have mulighed for at dispensere på dette område. Der er ikke tale om, at vi lægger fagforeningerne eller fagbevægelsen for had. Det er fagbevægelsen, der her blokerer nogle muligheder, som er gunstige for vore unge, og det kan vi ikke acceptere. Vi må så tilrette lovgivningen sådan, at kommunerne har lov til at give de unge beskæftigelse på deltid.

Formanden:

Jeg vil henstille, at man standser diskussionerne i de korte bemærkninger i denne omgang; så kan man komme ind på dem i ordføretalerne. Det er tid, at ordførrækken fortsætter.

Hanne Severinsen (V):

Hvis tankegangen bag forespørgslen er, at passive ydelser i stedet bruges til aktiv ydelse, sådan at de unge kommer i gang, vil jeg selvfølgelig sige, at det er vi i Venstre helt tilhængere af.

Men målsætningen må jo først og fremmest være, at de mange arbejdsløse og bistandsklienter kommer i rigtigt arbejde, dvs. at der kommer gang i erhvervslivet. Danmarks store strukturproblem er jo, at vi eksporterer for lidt. Det, vi har brug for, er en overflytning af arbejdskraft til eksporterhvervene, og det kræver, at vi er mere konkurrencedygtige; det er et problem i mange sektorer.

Hvis der derimod ligger den tankegang bag forespørgslen, at vi skal foretage en hel masse overflytninger af offentlige midler fra nogle kasser til andre og fordele timer og fordele dit og dat, så vil jeg sige, at det tror jeg ikke løser ret mange problemer. Selvfølgelig kan man da sætte alle i arbejde og uddannelse, men hvis man skal gøre det efter den socialistiske opskrift, får man en situation, som man havde i et land, hvor man sagde: Folk lader, som om de arbejder; staten lader, som om den betaler.

Jeg håber ikke, det er på den måde, vi skal forstå forespørgslen, og derfor vælger jeg naturligvis at forstå den mere positivt, nemlig: Hvordan kan vi aktivere i stedet for blot at pacificere? Dette spørgsmål har optaget regeringen i alle årene, og der er også taget ganske mange initiativer i den retning.

Der er brug for, at systemet ikke er sådan, at man godt kan overskue at sætte sig ned dér, hvor man nu er havnet, og ikke foretage sig noget, mens konsekvenserne af aktiv handling er svære at overskue, fordi man ikke ved, hvad man så kommer ud i. Det er rigtigt, at både dagpenge- og bistandsydelsessystemet har virket passiviserende og klientgørende, og det er udmærket, at SF også har forståelse for det.

Det er vigtigt, at de unge bliver uddannet, det kan vi godt tilslutte os i Venstre. Det er en stor opgave i de kommende år, fordi vi dels har de store årgange og dels de unge, der ikke rigtig er kommet i gang. Opgaven er, at de bliver sluset ud i uddannelsessystemet, uden at vi permanent udvider dette, eftersom vi jo må se i øjnene, at situationen om få år vil være den stik modsatte, nemlig mangel på elever til de mange uddannelsespladser.

Undervisningsministeren har nævnt en lang række initiativer: uddannelsesstilbud til de langtidsledige, udvidelse af kapaciteten på HTX, HHX og teknikeruddannelsen, erhvervsuddannelsesreform, udvidelse af pladser på videregående uddannelser – især dem, der har gode beskæftigelsesmuligheder – og loven om åben uddannelse. Hertil kommer bestræbelserne for at finde yderligere lære- og praktikpladser, der gerne skulle føre til, at vi i 1989 får 40.000 pladser.

De unge skal have mulighed for uddannelse, og vi skal finde nogle hensigtsmæssige måder at fordele de uddannelsespladser på, vi har til rådighed, og sørge for, at dem, vi rent faktisk har, bliver bedre udnyttet. I foråret 1989 havde vi en stor debat om adgangsbegrænsning og de unges muligheder for at få lige præcis den uddannelse, de ønsker. Det kan naturligvis ikke alle få, det afhænger også af evner, men der er brug for mere rationelle adgangsveje til de mange uddannelser for de unge. Netop her fornemmede jeg at der var tværpolitisk enighed i Folketinget i den debat, så dér skal vi i gang i de kommende måneder.

[Hanne Severinsen]

Men for mange unge er det ikke bare et spørgsmål om at komme i gang med et længerevarende uddannelsesforløb, men simpelt hen om at finde sig en plads i det lokale erhvervsliv. Arbejdsministeren har redegjort for de mange initiativer, der er taget og bliver taget i det kommende folketingsår. Ude omkring i kommunerne er man indimellem fortvivlet over de mange båse og cigarkasser, vi har fået bygget op, og derfor er det glædeligt, at arbejdsministeren netop har fremsat nogle lovforslag, der afbureaukratiserer og øger lokal selvbestemmelse, når det gælder indsatsen over for de unge.

Denne kommunale indsats vil blive yderligere lettet, hvis det lykkes socialministeren at komme igennem med sit reviderede forslag om ungdomsydelse, som faldt, lige før Folketinget tog på sommerferie. Det er også ønskeligt, at arbejdsministerens forslag om større smidighed med hensyn til deltidsordninger bliver gennemført. Jeg håber da, at Fremskridtspartiet har lyttet til den debat, der har været siden den ulykkelige afstemning, og derfor besinder sig og ikke stemmer sammen med Socialdemokratiet og SF, eller at Socialdemokratiet og SF måske finder ud af, at det slet ikke var noget dårligt forslag, som socialministeren og arbejdsministeren kom frem til.

Derudover vil jeg nævne den store reform, der blev vedtaget sidste år om arbejdstilbud til de ledige. Her er regeringen i samarbejde med Socialdemokratiet virkelig gået i gang med en storstilet indsats over for de allersvageste grupper på arbejdsmarkedet. Derudover har Arbejdsministeriet taget initiativer inden for arbejdsmarkedsuddannelser, erhvervsintroduktionskurser, længerevarende arbejdsmarkedsuddannelser og 1-årige forsøg med arbejdsmarkedsuddannelser for kvinder. Det fremgår af arbejdsministerens oversigt, at 32.515 ledige kursister har påbegyndt specialarbejderuddannelsen og 25.338 efteruddannelse, så der gøres en indsats for at få de unge i gang.

I undervisningsministerens – ja, nu er det i kulturministerens – regi har mange unge også fået en god mulighed for uddannelse på produktionshøjskoler, en uddannelsesform, der benyttes af 4-5.000 unge, hvoraf de fleste går videre i arbejde eller uddannelse. I denne uddannelsesform er der også brug for videreudvikling.

Afslutningsvis vil jeg sige, at lønstrukturen i Danmark ikke er særlig hensigtsmæssig for de unge. Vi ser jo, at de unge under 18 år har masser af job, for dér skal man ikke have de overenskomstmæssige lønninger. Vi har nogle store strukturproblemer på det danske arbejdsmarked, vi har flaskehalsproblemer, og hvidbogen fra foråret 1989 om strukturproblemerne viser til fulde, at der er problemer.

Det er spændende at se, hvordan det kommer til at gå med de forhandlinger, der er i øjeblikket om projektløn. Hvis de lykkes, så tror jeg, der vil blive bedre muligheder for at få beskæftigelse blandt de unge, for mange af dem kunne måske få arbejde, hvis lønnen var noget lavere, altså hvis man lod udbud og efterspørgsel få lidt større råderum i stedet for de mange kunstige ordninger, som tilskynder til offentlig beskæftigelse eller arbejdsløshed, hvorved man altså gør de unge en bjørnetjeneste.

Men derudover vil jeg understrege, at hvis det virkelig skal lykkes at få de unge i gang, bliver det nok i virkeligheden den debat, vi skal have på tirsdag, der nok så meget vil betyde noget for de unge.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Både undervisningsministeren og Venstres ordfører, fru Hanne Severinsen, remser et sæt af love op, der imødekommer uddannelsesbehov, og som umiddelbart kan virke imponerende ved antallet. Desværre oplyses der ikke så meget om, hvor mange pladser der tilbydes under de mange imponerende overskrifter.

Jeg vil egentlig blot spørge lidt til en enkelt lov. Både undervisningsministeren og fru Hanne Severinsen nævner loven om åben uddannelse, de arbejdsløses mulighed for at tage deltidsundervisning.

Jeg vil meget gerne have et konkret svar på, hvor stort et antal deltidspladser der i øjeblikket er til rådighed for de ledige. Jeg vil også gerne have oplyst, hvor meget det koster, for det, der var særkendet ved åben uddannelse, var jo brugerbetalingen, og de første oplysninger, vi har fået, er, at det koster et par tusinde kroner eller noget i den retning at deltage på de åbne uddannelser. Og dér vil jeg godt spørge undervisningsministeren, hvor stor sandsynligheden er for, at en bistandsklient eller en arbejdsløs på dagpenge kan betale forholdsvis høje brugerbetalingsydelse på disse åbne uddannelser.

Mogens Elvensø (FP):

Det ser ud til, at vi igen skal igennem en forespørgselsdebat om arbejdsløshed og ledighed. Sidste gang var i november 1988, men der har faktisk ikke vist sig nogen ændringer i det forløbne år.

Forudsætningerne for arbejdspladsernes opretholdelse er også lige så ringe som sidste gang. Danmark må stadig slås med det samme indkomstskattesystem. Når der ikke ændres ved skattesystemet og skattegrundlaget – det efter verdensforhold uhyre, rekordagtige skattetryk – så vil der heller ikke ændres ved arbejdsløshedstillene. De ændringer, der sker, vil være tilfældige.

Jeg vil i det indlæg, jeg kommer med her, tage udgangspunkt i nogle eksempler, som er hentet fra arbejdsformidlingen i Vestsjællands Amt. Arbejdsformidlingen udsender hvert kvartal en statistik kaldet »Kvartalsnyt«, og det seneste »Kvartalsnyt« er fra september 1989. Stigningen i ledigheden, beregnet fra første kvartal 1988 til første kvartal 1989, er relativt størst hos de ikkeforsikrede, de 60-66-årige og hos kvinderne.

Men der er også lyspunkter. I april kvartal 1990 – siger arbejdsformidlingen – forventes uforandret ledighed i forhold til samme tidspunkt i år, og der forventes endog beskæftigelsesfremgang inden for kemisk industri, træ- og møbelindustrien, jern- og metalindustrien, bygge- og anlægssektoren og transportsektoren.

Men desværre stiger ledigheden andre steder. Blandt a-kasserne – og dér kommer noget af det forfærdelige – er det især hos de selvstændige, her findes i Vestsjællands Amt den største stigning. Derefter er det hos Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund og i byggefagene, uanset at byggefagene stadig er inde i en krise.

Hvis vi tager fordelingen på alder, er der den glædelige udvikling, at de 16-24-årige har haft omtrent uændret ledighed. De hårdest ramte er aldersklasserne 30-59 år og 60-66 år. Heraf kan man jo let slutte, at det ikke er yderligere placering på skolebænke, der er vejen frem.

Det arbejdsproblem, vi har, er ikke bare et problem hos de registrerede arbejdsløse, men også hos dem, som man kan kalde de fejlbeskæftigede. De fejlbeskæftigede er dem, der ligesom hotelgangenes kontrollanter i russiske hoteller kan kaldes hotelgangsmatrosen. Med

alle disse fejlbeskæftigede har Danmark påtaget sig en forsørgerbyrde, der kører Danmark den gale vej. Det er denne fejlbeskæftigelse, der gør, at de selvstændige erhvervsdrivendes ledighed stiger. Disse hotelgangsmatrosen kan i Danmark findes i det offentlige bureaukrati, men også i afledede stillinger i de private virksomheder. Vi har også en række overflødige miljøstillinger. I fagforeningerne vogter lederne nidkært over, at stillingerne ikke nedlægges og forsvinder.

Jeg vil nævne nogle flere grunde til den høje arbejdsløshed. De overflødige stillinger medfører også overflødigt papirarbejde, overflødige indberetninger til statistik- og kontrolarbejde, men også overflødige indbetalinger, som kun er til gavn for fagforeningerne og arbejdsgiverforeningerne.

Danmarks miljølovgivning er også en grund til, at vi får arbejdsløshed, og har medført, at umodne personer arbejder over hele landet på at nedlægge arbejdspladser ved horrible beskyldninger mod virksomhederne. Det nyeste eksempel er Greenpeaces anmeldelse af Stålvalseværket i Frederiksværk.

For at skaffe arbejdspladser skal der skaffes forbrug og helst et udvidet forbrug, men der skal også skaffes sunde konkurrencevilkår, så de frembragte produkter kan afsættes. Det indre marked, der nu er på vej, kan betyde, at vi skal anstrenge os uhyre meget, for det kan lige så let give bagslag. Nu skal vi nemlig til at konkurrere med lande som Grækenland og Portugal. Vi kommer ikke uden om en afgiftsharmonisering, og Fremskridtspartiet har tidligere påpeget, at afgiftsharmonisering også er en skattenedsættelse. En hvilken som helst udgift, der forøger varernes pris, er ødelæggende, og en besparelse eller rationalisering, der gør varerne billigere, er gavnlig.

Og så vil jeg gå til en fremtidig ting, og det er det, der hedder arbejdsmarkedspensionen. Den arbejdsmarkedspension, som fagforeningerne rumler med i øjeblikket, er en omkostningsfordyrelse og derfor ødelæggende. Det er falsk tale, når fortalere siger, at opsparingen fremmer produktionen, og at man ad denne vej kan nedsætte ledigheden. Pensionsreformen stjæler kapital fra arbejdspladserne og nedsætter købeevnen hos lønmodtagerne. Fremskridtspartiet anser det for en af de vigtigste politiske målsætninger at fremme den solidariske

[Mogens Elvensø]

folkepension og at standse den pensionsreform, der i de næste 20-25 år vil hindre en forbrugsforøgelse og derved fremme ledigheden.

Et eksempel på, hvorledes en ændret personbeskatning har haft en gavnlig indvirkning på beskæftigelsen, har vi i sømandsbeskatningen og det nye skibsregister.

Uddannelsesmæssigt må vi passe på ikke at få en overproduktion i de akademiske uddannelser, og det kan meget vel ske.

Lavere skatter, mindre bureaukrati, mere smidighed på arbejdsmarkedet er vejen frem for nedsættelse af ledigheden. Den mest effektive nedsættelse af skatten vil være at hæve det skattefrie bundfradrag, og det bør derfor prioriteres højest af alle arbejdsfremmende foranstaltninger.

Til sidst vil jeg sige, at vi ikke kan stemme for den af SF fremsatte dagsorden.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.58

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Bjarne Ørum (RV):

Når man har kendskab til, at samfundet er så underligt indrettet, at vi har underskud på betalingsbalance og overskud af arbejdskraft, at alle kender hvidbogen om arbejdsmarkedets strukturproblemer, og at alle kender paradokset, at samtidig med at vi har stor arbejdsledighed, har vi også mangel på arbejdskraft i visse sektioner, har jeg da kun anerkendelse til SF for at have vist interesse for dette område, og da specielt når man bevæger sig fra passiv- til aktivfærerne. Det skal da være sagt.

Dette er jo et samfundsproblem, som vel ingen af os ikke har lyst til at løse, men der er nok nogle holdninger, der gør, at vi løser det på forskellig måde.

I al ubeskedenhed vil jeg sige, at som rådmænd i Århus på beskæftigelsesområdet, hvor vi bruger 300 mio. kr. om året, har jeg en vis erfaring for, at det ikke bare er et arbejdsmarkedspolitisk spørgsmål, men, som andre også

har været inde på, at det er et socialpolitisk, kulturpolitisk og uddannelsespolitisk problem og meget andet.

Men det er først og fremmest et koordinationsproblem, for jeg må sige ligeud: Min erfaring siger mig, at det ikke er et spørgsmål om at finde på kinesiske systemer for at fordele en mangelvare. Det drejer sig om, at vi skal have større efterspørgsel af arbejdskraft. Det er simpelt hen sagens kendsgerning. Det er næsten ligesom med boligsituationen: den kan man kun bygge sig ud af. Derfor er det koordinationen, der er så enormt væsentlig; ellers får vi flaskehalsproblematikken, som undervisningsministeren også advarede imod, hvis vi gentager tidligere tiders fremgangsmåde.

Jeg må sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det ikke er så let at sige, fordi nogle har overarbejde, at så laver man så afspadseringsaftaler. Jeg kan i hvert fald pege på to områder, som jeg til daglig administrerer. Det er skatteområdet, og det er edb-området. Der er mit store problem ikke overarbejde, men at der er nogle problemer, der skal løses lige her og nu, og det kan vi ikke afspadsere os ud af. Det er et spørgsmål om højteknologi, der skal anvendes, og derfor er det en uddannelse, der er baggrunden for, at disse mennesker, havde jeg nær sagt, bliver sat til overarbejde. Så det er mere kompliceret end som så.

Jeg mener også, at vi skal være mere målrettede for nogle særlige grupper. Der må jeg sige ligeud: Kvinder og indvandrere er blevet tabere i dette store spil. Så her kræver det en målrettet indsats, og det er ikke nok – det ved jeg i det daglige – at sige, at indvandrere skal have et arbejdstilbud. De skal faktisk have en positiv særbehandling i den forstand, at der skal følge uddannelse med, før de kan komme ind på arbejdsmarkedet.

Jeg må også sige, at når jeg har læst om Hvorslevproblematikken, vil jeg ikke forvirre begreberne mere, hvad fru Lilli Gyldenkilde advarede imod, men jeg ser det fra en helt anden indfaldsvinkel. Hvorslev er for mig et tydeligt eksempel på manglende solidaritet. Når SiD optræder, som de gør, er det, fordi de er indrettet til at tilgodese deres medlemmer i en fuldbeskæftigelsessituation. De handler faktisk, som om vi havde fuld beskæftigelse, og så forsvarer de nogle rettigheder, som på den baggrund er fuldt forståelige for mig. Men de glem-

[Bjarne Ørum]

mer, at vi er i en krisesituation, og derfor er det fleksibilitet og nytænkning, der er påkrævet. Dermed kan jeg sige, at det er ikke altid, at de mest konserverende kræfter findes hos Det Konservative Folkeparti.

Men der er nogle andre, der er ret så usolidariske over for dem, der har et problem. Jeg synes, at jeg har meget svært ved at skulle leve med, at unge mennesker efter studentereksamen går hen og får bistandsklientpenge for at holde sommerferie, til de skal starte en uddannelse på universitetet til september. Jeg synes, det er direkte uanstændigt over for disse samspilsramte grupper og dybt ulykkelige situationer, som vi, der har det her arbejdsområde, har med at gøre til daglig. Det synes jeg vi skal sige ligeud. Det er ganske uholdbart, for det er i bund og grund asocialt.

Alt det har jo noget med økonomi at gøre. Jeg har hørt – det er mere til Socialdemokratiet, jeg siger det – at det er god borgmestertale, det er god socialdemokratisk tale at sige, at vi er nødt til at have et budget. I dette høje Ting hedder det en finanslov. Hvis man ikke har hverken budget eller finanslov, har man altså heller ikke muligheden for at finansiere nok så gode idealer eller andet. Det kræver også en solidaritet, men på en helt anden led.

Jeg lyttede med stor opmærksomhed til de to redegørelser fra de respektive ministre. Jeg synes, at man undervurderer langt hen ad vejen de muligheder, der ligger i undervisningssektoren, men også i det, som vi hørte, fra arbejdsministerens side.

Jeg må til det udtrykke min glæde over, at man vil, havde jeg nær sagt, uddelegere til regioner for ikke at sige kommuner, men jeg må også sige til arbejdsministeren, at man forudsætter lettelse i administrationen. Der håber jeg så, arbejdsministeren vil se på den skrivelse, jeg har sendt som rådmænd, hvor det var det stik modsatte, vi oplevede. Det er klart, hvis dette skal uddelegeres, så skal det ikke følges til dørs i kommunerne med et hav af cirkulærer og forordninger og bureaukrati, for så skal vi bruge tiden på bureaukratiet og ikke på at sætte de unge i arbejde. Det er det sidste, der for så vidt er ved at være tilfældet i øjeblikket.

Socialdemokratiets ordfører nævnte, at vi havde problemer i dette land. Ja, det har vi. Jeg synes, det største problem, vi har, ikke er, at der er folk, der er progressive, men det er, at parti-

er, der for så vidt ønsker at være progressive, vil være det på kredit. Derfor må jeg afvise dagsordensforslaget fra SF og håbe på, at de ministerredegørelser ret hurtigt bliver effektueret.

Lis Noer Holmberg (CD):

Først vil jeg gerne takke såvel arbejdsministeren som undervisningsministeren for deres indlæg. Her fik vi jo klare meldinger om, at der er mange ting i gang og på vej. Derfor kan jeg med det samme sige, at vi ikke kan støtte SF's dagsordensforslag.

Arbejdsløshedsproblemet er ikke af nyere dato, og igennem mange år har man diskuteret, hvad der kan gøres. For ca. 10 år siden troede man, at man, når man indførte efterløn og lod de unge på 60 år forlade arbejdsmarkedet, ville skaffe plads til mange andre. Sådan gik det ikke. Siden har man så fostret den idé, at hvis arbejdstiden blev sat ned, ville det skabe flere arbejdspladser. Heller ikke dette er lykkedes. Så kan man så diskutere, om disse ordninger overhovedet har været lykkelige.

Man kan heller ikke lade være med at stille det spørgsmål: Kan vi overhovedet løse den arbejdsløshed, vi står med? Er der arbejde til alle i dette land? Alle de mange tiltag, der igennem årene er sat i gang, burde have givet resultater. Det ene projekt er sat i gang efter det andet. Den ene tilskudsordning efter den anden er fulgt med oprettelse af arbejdspladser. Som ny i Arbejdsmarkedsudvalget – jeg glæder mig i øvrigt utrolig meget til det arbejde – har jeg måske et andet syn på hele dette udviklede område, og så må jeg spørge, om der dog er nogen, der tror på, at dette problem kan løses ved en forespørgselsdebat som den, der finder sted her i dag.

For hvad er det egentlige problem? Det er jo et sygt samfund og en kunstig situation, at offentlig støtte skal følge med arbejdspladser. Det helt fundamentale og det, vi har brug for, er, at vi giver vort erhvervsliv så gode vilkår, at det kan oparbejde et overskud og derved investere i nye arbejdspladser. Det kan gøres ved bl.a. at fjerne formueskatten og lette erhvervsskatte.

Ude omkring i kommunerne oplever vi i øjeblikket, hvorledes mange slår på tromme for, at man nedsætter dækningsafgifter og grundskyld osv., fordi man ved, at det virker som en magnet, det trækker virksomheder til byerne, og det

[Lis Noer Holmberg]

skaber de nødvendige arbejdspladser. Det drejer sig om, at virksomheder får deres omkostninger bragt ned. Det drejer sig i høj grad om løntilbageholdenhed.

Hvis man for mange år siden havde indført en indslusningsløn, havde vi fået mange flere unge i arbejde. Jeg har oplevet indtil mange gange det deprimerende og helt umenneskelige i, når et ungt menneske har været beskæftiget og der har været et gensidigt godt forhold, at man så, når han fyldte 18 år, måtte sige: Vi beklager, Peter, vi er glade for dig, men nu skal du altså have en løn, som vi ikke kan give dig, fordi den overstiger det, som dine kvalifikationer kan give os.

Jeg sad forleden i en lokal-tv-debat med en ung pige, der sagde, at hun var med i en protestbevægelse, som hed Dansk Ungdom. De var utrolig trætte af politikerne, fordi de ikke havde formået at løse arbejdsløshedsproblemet, især for de unge. Jeg forstod fuldt ud hendes anklager over for det politiske system, for jeg synes nemlig også, at man bruger utrolig mange ord, uden at det giver resultater. Men jeg måtte bede hende om ikke blot at rette skytset imod os politikere, men så sandelig i høj grad imod fagbevægelsen. Det gjorde jeg, fordi man netop på det tidspunkt oplevede, hvordan SiD stoppede unge i arbejde, og vi hørte, hvordan de unges reaktion var. De fandt det simpelt hen helt urimeligt, at SiD blandede sig.

Vi må tale ud om disse ting. Vi må lade være med at kaste blå i øjnene på hinanden, for det løser ikke problemerne. Derfor er det mit ønske, at vi uanset partifarve finder sammen om de løsninger, der er nødvendige for at løse de problemer, vi står med på arbejdsmarkedet. Det er svært at lovgive om arbejdsløsheden. Det er utrolig vigtigt, at arbejdsmarkedets parter finder fodslag, og så må vi politikere give dem de bedst mulige betingelser at arbejde under.

Som Stauning sagde: Giv erhvervslivet det, de skal have, og så kommer vi bagefter og tager vores del. Desværre har vi oplevet nu igennem mange år, at man har spist kagen, længe før den var bagt, så jeg synes, vi skal prøve at tage Stauungs ord alvorligt og dermed løse problemerne.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg hører til dem her i Folketinget, som synes, at man altid skal være venlig ved mennesker, der har fået et nyt job, en ny ting at arbejde med, og som derfor skal have tid til at sætte sig ind i det. Det vil jeg fortsat være, men jeg vil ikke undlade at gøre fru Lis Noer Holmberg opmærksom på, at vi kender indslusningslønsproblematikken udmærket. Den har været drøftet i ganske mange år. Man har den i Holland, og ungdomsarbejdsløsheden i Holland er bestemt ikke mindre – tværtimod – end den er i Danmark, så det er altså heller ikke løsningen.

Det andet, jeg vil sige – og det er også til hr. Bjarne Ørum og til fru Lis Noer Holmberg – hvad er det egentlig, man taler om? Skal vi til at begå overenskomstbrud? Vil man ikke have overenskomster mere? Vil man ikke have, at parterne skal forhandle sig til løsninger, hvorefter man så skal arbejde? Hvad er det, der ligger i de ting, der bliver sagt heroppefra?

Jeg så udenrigsministeren i aftes i fjernsynet. Han rejser rundt i USA og forsøger at sælge danske virksomheder – ikke at sælge ud af danske virksomheder, men at skaffe arbejde til Danmark og at få virksomheder til Danmark – og her var der en stor ros af det danske arbejdsmarked, de danske fagforeninger, som det var lykkedes at skabe ordentlige vilkår for arbejderne, således at vi har et forholdsvis roligt arbejdsmarked i Danmark. Vi har gode, veluddannede, kvalificerede folk. Det kan man altså godt sælge os på i udlandet.

Når man så står her, er der ikke ende på, hvor dårlig hele fagbevægelsen er, og hvor godt hele erhvervslivet er. Det skal nok klare det hele. Det sidste har vi jo set siden 1982: erhvervslivet alene klarer ikke det her; derfor er politikerne altså nødt til at blande sig i det.

(Kort bemærkning).

Lis Noer Holmberg (CD):

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det ikke er rigtigt, at dette problem er opstået i 1982. Vi skal meget længere tilbage. Jeg har selv siddet midt i det hele i erhvervslivet, og problemerne er meget, meget ældre end fra 1982. Det er den ene ting.

Selvfølgeligt skal vi da ikke sige, at der skal laves overenskomstbrud, men jeg erindreren den gamle, brave formand for LO, Thomas Nielsen, der på et tidspunkt sagde: Vi har sejret ad helvede til. Det var faktisk det, han sagde. Det be-

[Lis Noer Holmberg]

tød, han var klar over, at fagbevægelsen var gået for langt og har bidt sig selv i halen. Det er de problemer, vi står med i dag. Det er så den anden ting.

Med hensyn til indslusningsløn og Holland: Jeg kender ikke til forholdene i Holland. Det kan godt være, at jeg måske kunne blive lidt klogere af at vide noget om det, men jeg ved så meget, at her i landet kunne der have været oprettet utrolig mange arbejdspladser for de unge, hvis vi havde haft en indslusningsløn.

Jeg har været med til at sende mange på gaden, fordi de fyldte 18 år. De har grædt. Det var ikke deres skyld, det var, fordi man ikke måtte beholde dem, eller fordi man simpelt hen ikke havde råd til det, for de var ikke det værd.

(Kort bemærkning).

Bjarne Ørum (RV):

Jeg er taknemlig for, at fru Lilli Gyldenkilde tager hensyn til folk i nye job. Nu drejer dette sig for så vidt om folk, der ikke er i job. Jeg må sige, jeg har ikke med den erfaring, jeg har haft nu i Århus, i sinde at ændre på strukturen på arbejdsmarkedet rent fagforeningsmæssigt. Men der ligger nogle blokeringer, så vi ikke kan komme videre. Bare se på kombinationsmulighederne: Hver gang vi prøver at lave en kombinationsmulighed for et ungt menneske, er der for så vidt nogle aftaler på arbejdsmarkedet, der forhindrer det. Det er jo trist, at vi har en skjult arbejdsmulighed og så ikke kan få den brugt, fordi der er nogle, der kun fokuserer på fuld beskæftigelsessituation og dermed blokerer i en situation, hvor det er nytænkning og fleksibilitet og meget andet, der er brug for. Jeg er ikke ude på at ødelægge veletablerede rettigheder for fagforeningerne, men jeg har erfaring for, at de er meget tunge at danse med for nu at sige det på den måde.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skulle måske have adresseret lidt bedre, fordi det, jeg egentlig sagde, var lidt af en lille velkomsttale til fru Lis Noer Holmberg som ny formand for Arbejdsmarkedsudvalget.

Nu har jeg sat navn på alligevel. Jeg vil godt spørge fru Lis Noer Holmberg: I dette samfund er man altså, når man er 18 år, myndig. Så skal man klare sig selv. Kan det nytte noget at blive

ved med at tale om, som jeg mener ligger en 50 år tilbage, at unge mennesker ikke skal have en ordentlig løn, når de er fyldt 18 år? Hvis man kender overenskomster, ved man, at man begynder på en begyndelsesløn, når man er 18 år. Det er en begyndelsesløn, som man har aftalt via overenskomster, og som fagforeningerne har sagt god for, og så får man efterhånden nogle forhøjelser. Der er jo ikke tale om, at man kommer på fuld overenskomstmæssig løn med alle tillæg den dag, man fylder 18 år.

Jeg mener altså ikke, det kan nytte noget at sige, når et menneske fylder 18 år, at man så skal til at lave nye båse med dårligere lønninger, hvor man skal putte dem ind. Det går altså ikke. Det er ikke måden, vi løser dette på.

Jeg må også sige til fru Lis Noer Holmberg, at jeg da godt ved, at disse problemer ikke startede i 1982, men startede længe før. Jeg har været med til at stå her og holde store taler, dengang vi kun havde 150.000 arbejdsløse. Det var også en hån. Det er stadig væk en hån. Det, jeg mente med det, jeg sagde, var, at man har forsøgt at få erhvervslivet alene til at klare problemerne siden 1982. Det er det, denne regering har satset på, og det har i hvert fald spillet fallit. Derfor må man gå bort fra den model.

(Kort bemærkning).

Lis Noer Holmberg (CD):

Jeg vil gerne sige tak for velkomsten til fru Lilli Gyldenkilde. Jeg håber, vi får et godt samarbejde, og det er jeg helt sikker på vi får.

Det med de fyldte 18 år er rigtig nok, men det er jo ikke ensbetydende med, at man skal have en løn, som man ikke er kvalificeret til. Det er i hvert fald det, som erhvervslivet bliver nødt til at se på, fordi det er en del af dets omkostninger, og det står altså med for store omkostninger. Det skal trods alt være konkurrencedygtigt, og det er jo det, det har knebet med.

Derfor er jeg stadig væk af den overbevisning, at det er vigtigt. De unge har nemlig ikke noget imod at nøjes med lidt mindre, og så skal vi eller fagforeningerne ikke sige: Det skal de selvfølgelig ikke nøjes med, de skal have mere.

Lysholm Christensen (KRF):

Det lød næsten som bestillingsarbejde, da Hausgaard i radioen her til morgen sang om de arbejdsløse. Det er den kendte strofe: »Der er altid arbejde til dem, der vil arbejde«. Sådan messede han ironisk.

[Lysholm Christensen]

Der vil altid være nogle, der ikke ønsker arbejde, men det er også helt sikkert, at der i øjeblikket ville være langt flere i arbejde, hvis der var job til dem. Derfor må vi tage Hausgaards vers som en nyttig provokation både til os her i Folketinget, til kommunalbestyrelser og til virksomheder for at få nogle flere i arbejde. Provokationen gælder såmænd også fagbevægelsen, som ikke altid viser den nødvendige smidighed for at få flere unge i arbejde.

SF skal heller ikke have utak for denne forespørgsel. Den kan forhåbentlig også være med til at fremprovokere nogle nye initiativer.

270.000 ledige er for mange. Men det er dog glædeligt, at man i dag i dagbladet Børsen kan læse, at der i dag er næsten lige så mange personer i arbejde som for et år siden, og at nedturen synes at være vendt. Den langsomme lønudvikling anføres som årsag til den positive udvikling. Det synes jeg vi skal notere os med glæde midt i alt det dystre.

Kristeligt Folkeparti vil gerne anerkende, hvad der allerede er gjort ved problemet. Undervisningsministeren og arbejdsministeren har i dag fra talerstolen redegjort for de initiativer, som er taget, og jeg skal ikke begynde at opremse dem, men blot anerkende, at der er sat noget i gang.

Men det er åbenbart ikke tilstrækkeligt. Der er stadig for mange unge uden arbejde og uden uddannelsesmuligheder. Der er stadig væk for mange på passive dagpengeydelse m.v. Det må ændres til aktiv, produktiv arbejdsindsats.

Lad mig nævne et par områder, som vi finder der er problemer i; jeg er godt klar over, at nogle af dem delvis er aftalestof, men lad mig nævne dem alligevel.

Flere andre ordførere har nævnt indslusningslønnen som et problem, og det vil jeg også gerne gøre. Det opleves ganske enkelt urimeligt, når unge på 18 år ikke kan beholde deres job, fordi de har krav på løn, som ikke står mål med deres uddannelse og indsats. Mange unge ville meget gerne beholde deres job til en lavere løn.

For det andet er det beskæmmende at se, at sunde beskæftigelsesprojekter som dem, vi har set i Hvorslev Kommune, bliver stoppet. Jeg skal ikke gå nærmere i det her, men blot sige, at jeg mener, det er SiD, der over for befolkningen står med et forklaringsproblem i den sag. Borgerne forstår ganske enkelt ikke, at sådan noget

ikke kan køre videre. Principper sat over fornuft giver sjældent gode resultater.

Så er der et helt andet punkt. Da SU-bevillingen for nogle år siden blev sat kraftigt op, var det med den begrundelse, at studerende skulle kunne klare sig for SU uden erhvervsarbejde.

Hvordan er det gået? Jeg har ikke nogen nøjagtige tal på det, men det er min tydelige fornemmelse, at der stadig er meget erhvervsarbejde blandt studerende. De har altså blot øget deres forbrug og hindret andre i at komme i arbejde.

Så kan man diskutere, hvad man skal gøre ved det. Det må vi så tale med undervisningsministeren om, om det er SU-bevillingen, vi skal have kigget på.

Arbejdstidsforkortelsen, som vi har haft nu gennem et par år – den er ikke helt færdig endnu – har ikke sat det antal folk i arbejde, som man troede. Tværtimod har det svækket virksomhedernes konkurrenceevne og fremskyndet robotternes indtog i vore virksomheder. Tager vi den offentlige sektor, i hvert fald offentlige institutioner som skoler, ældre- og pensionistområdet, har den nedsatte arbejdstid kun ført til en ringere service, for man skal jo som bekendt løbe stærkere – det er jo blevet resultatet af det. Vi har fået en ringere undervisning, vi har fået en ringere pleje af vore ældre og syge, og derfor ved jeg godt, at vi ikke her kan klare det problem, men den nedsatte arbejdstid har i hvert fald ikke gavnet konkurrenceevnen og ikke styrket beskæftigelsen.

Kristeligt Folkeparti så meget gerne, at vi fik et mere fleksibelt arbejdsmarked, således at der var nogle flere, der fik mulighed for deltidsarbejde. Vi tror, at der er mange, som kunne ønske sig deltidsarbejde; det ville give plads for nogle flere.

Vi vil godt tilskynde erhvervslivet til at skaffe nogle flere job til de unge; det er kortsigtet ikke at gøre det nu, for om få år vil man formentlig mangle arbejdskraft.

Vi ser også frem til de forhandlinger, der nu skal føres om den redegørelse, som statsministeren netop har afgivet her i Tinget i dag. Vi finder deri nogle punkter, som kan styrke konkurrenceevnen og dermed beskæftigelsen, for skal der gøres noget grundlæggende på dette punkt, er det jo en forbedret konkurrencesituation og ikke subsidierede beskæftigelsesprojekter, der skal til.

[Lysholm Christensen]

Med hensyn til den af SF stillede dagsorden må jeg sige, at vi for så vidt er enige i intentionerne, men vi kan dog ikke være med til at udskrive en dækningsløs check, som vi opfatter dagsordenens ordlyd for at være. Vi tænker på formuleringerne, som garanterer uddannelsespladser, og at alle får en praktikplads. Vi kan ikke udskrive sådan en dækningsløs check. Derfor kan vi altså ikke stemme for den i den foreliggende ordlyd.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Jeg har naturligvis med stor interesse som ny arbejdsminister lyttet til ordførernes indlæg. Jeg kan i al fald konstatere – det gælder samtlige ordførere – at man har været stærkt engageret i emnet, og det er der også god grund til, for det er et alvorligt samfundsproblem, vi diskuterer i dag. Arbejdsløsheden er en svøbe, og vi kan også ærligt erkende, at udviklingen i de seneste år ikke har været tilfredsstillende. Men det skal vi have vendt.

Vi må efter min opfattelse anerkende engagementet for sagen hos hinanden, men må så også til gengæld respektere, at vi kan have forskellige synspunkter om, hvilke midler man skal tage i anvendelse for at nå målet. Der er vel to hovedsynspunkter, som har været fremme i debatten.

Det ene synspunkt er, at man skal øge de specielle indsatser, beskæftigelsesprojekter osv. Det andet synspunkt er, at man skal give erhvervslivet mulighed for at få lidt mere luft under vingerne, få en bedre indtjening, så de får mere tro på fremtiden og dermed altså også mulighed for at beskæftige flere. Jeg er fuldstændig overbevist om, at vi ikke kan undvære beskæftigelsesforanstaltninger, men lige så overbevist er jeg om, at det at give erhvervslivet gode vilkår er det væsentligste.

Ordføreren for forespørgerne, hr. Aage Frandsen, gjorde meget ud af begrebet konkurrenceevne og med rette. Vores internationale konkurrenceevne er helt afgørende for det spørgsmål, vi diskuterer her i dag. Hr. Aage Frandsen nævnte uddannelsernes betydning for konkurrenceevnen. Heri er jeg ganske enig. Hvis vores arbejdskraft på det danske arbejdsmarked ikke er lige så dygtig eller helst dygtigere end den udenlandske arbejdskraft, så bliver det svært at konkurrere, så bliver det svært at sælge varer til udlandet, og så bliver det svært at få en positiv beskæftigelsesudvikling.

Men jeg synes, hr. Aage Frandsen glemmer den anden side af sagen, nemlig erhvervslivets omkostninger, som sandelig også spiller en helt afgørende rolle for danske erhvervsvirksomheders konkurrenceevne. Det er nu engang sådan, at jo flere offentlige ydelser og jo flere specielle foranstaltninger til at bekæmpe arbejdsløsheden vi sætter i værk, jo større omkostningsbyrde kommer der til at ligge på de danske erhvervsvirksomheder. Derfor kan man altså, selv om man har den allerbedste vilje, komme til at få den modsatte effekt ud af sine bestræbelser, og det vil jeg gerne advare imod.

Jeg mener i øvrigt, at de to repræsentanter for SF her i dag har udtrykt en meget beskedent forståelse for det omfattende forlig, der er indgået mellem regeringen og Socialdemokratiet om ATB og UTB. Det er et formidabelt projekt, der dér er aftalt. Vi har ikke set den fulde virkning af det endnu, men der er her i alt fald gjort meget for at ændre passive ydelser til en aktiv indsats, og det synes jeg egentlig godt at SF kunne udtrykke anerkendelse for.

Fru Helle Degn omtalte den beklagelige stigning i ledigheden i de sidste år. Den er jeg lige så ked af som fru Helle Degn. Nu går jeg ud fra, at der ikke var tale om en polemisk bemærkning, og derfor skal jeg undlade at gøre opmærksom på, at det er jo ikke første gang i Danmarkshistorien, vi har haft vækst i ledighedstallene, men for den gode stemnings skyld så lad det ligge.

Endvidere kom fru Helle Degn med nogle synspunkter om efteruddannelse, som jeg havde lidt svært ved at få fat på hvad fru Helle Degn egentlig mente med – jeg synes, udtalelserne var en anelse flimrende. Jeg vil gerne om dette spørgsmål henvise til statsministerens åbningstale og også det, statsministeren sagde her til morgen, hvor han på regeringens vegne udtrykte ønske om en kraftig udbygning af hele voksenuddannelsessystemet. Sandheden er vel, at hvis Socialdemokratiet ikke var gået i baglås i de forhandlinger, der var i gang, ville man netop nu være langt inde i forhandlinger med regeringen om denne indsats.

Til fru Lilli Gyldenkildes tre bemærkninger: Fru Lilli Gyldenkilde anklager regeringen og regeringspartierne for, at det eneste, vi interesserer os for med hensyn til dette problemkompleks, er størrelsen af udgifterne til dagpenge. Jeg skal erkende, at vi interesserer os for denne

[Arbejdsministeren]

udgift, eftersom det er et meget, meget stort beløb, og det skal nedad, i det mindste på den måde, at vi får flere i arbejde. Men det er ikke rimeligt at sige, at det er det eneste, vi interesserer os for. Vi har lige så fuldt som fru Lilli Gyldenkilde interesse i, at vi får flere mennesker i beskæftigelse, at vi får arbejdsløsheden nedad, både af hensyn til det danske samfund og af hensyn til de mennesker, det drejer sig om. Lad os nu lade være med at gå rundt og skyde hinanden sådan noget i skoene; det er der ingen grund til.

I øvrigt gjorde fru Lilli Gyldenkilde også nogle bemærkninger om, at overarbejdet havde været stigende, samtidig med at arbejdstiden var blevet nedsat. Det krævede nu ikke stor spåmandskunst at finde ud af, at det nok ville gå sådan, for her er jo en tydelig sammenhæng. Men fru Lilli Gyldenkildes løsning på det problem vil jeg advare kraftigt imod – det var noget med en rammelovgivning for afspadseringsordninger og altså endnu en yderligere fastlåsning af et stift system – rent bortset fra at jeg synes, arbejdsmarkedets parter selv skal klare den slags.

Jeg tror, udviklingen vil blive helt anderledes. Jeg tror, vi vil bevæge os hen imod langt mere fleksible arbejdstidsregler, og jeg har da også forstået, at organisationerne på arbejdsmarkedet udtrykker stor forståelse for, at udviklingen vil gå i den retning.

Endvidere sagde fru Lilli Gyldenkilde, at der skal sættes mere i værk, og at vi skal have flere iværksættere. I den forbindelse vil jeg gerne gøre opmærksom på den iværksætterydelse, som findes, og som bliver anvendt af et meget stort antal mennesker. Det synes jeg der er grund til at anerkende som noget meget positivt.

Til hr. Bjarne Ørum vil jeg sige, at jeg i de få timer, jeg har været arbejdsminister, endnu ikke har haft tid til at læse det omtalte brev, men jeg vil straks, når jeg kommer tilbage til ministeriet, bede om at få dette brev fundet frem, og det gør jeg, simpelt hen fordi jeg er klar over, at vi her i systemet har behov for en viden om, hvordan tingene fungerer i praksis. Derfor vil jeg med meget stor interesse læse det pågældende brev.

Til sidst vil jeg sige, at regeringen er enig i, at der skal gøres en indsats for, at passive ydelser bliver brugt aktivt, og så blot understrege: Hvad er der dog ikke sket på dette område siden 1982! Det er ikke småting.

Aage Frandsen (SF):

Baggrunden for ønsket om forespørgslen er, som det blev sagt fra starten af, at vi har 270.000 arbejdsløse, og at vi har en række mennesker, ikke mindst unge, der gerne vil have en uddannelse.

Det er den paradoksale situation, vi er i, og det synes jeg under alle omstændigheder er mere centralt, end når man begynder at skælde ud over SiD i Hvorslev eller tale om en indslusningsløn eller sige, at der er nogle, der er på bi-standshjælp, som ikke burde være det.

Jamen det kan man også diskutere, men det store problem med hensyn til arbejdsløsheden løses altså ikke ved, at SiD eventuelt havde accepteret det i Hvorslev. Det, der var afgørende i Hvorslev, var jo, at man fandt frem til en ordning, som var tilfredsstillende ud fra et lønsynspunkt og ud fra, at de pågældende skulle have meningsfyldt arbejde og uddannelse. I stedet for at sige, at det er SiD's skyld, kunne man jo sige, at det er Hvorslevs skyld. Hvorfor standse de det hele? Ja, det var, fordi de ikke havde penge til det. Men så er det måske også regeringens skyld, fordi den har ført en sådan politik over for kommunerne, at de ikke har penge til det. Jeg synes ikke, det er rigtigt at sige, at det bare er SiD's ansvar, eller at det er en rigtig måde, det er fremstillet på i offentligheden, når det siges, at det var SiD, der tvang folk ud af job. Jeg synes sandelig, der er andre, der har ansvar i denne sammenhæng. Man kunne sagtens have lavet en ordning, som SiD kunne være gået ind for, og som havde både indhold og kvalitet i sig. Den havde kostet nogle flere penge, men på lang sigt – og det er det, det drejer sig om – koster det ikke penge – det kan tværtimod betale sig.

Vi taler også om konkurrenceevne, og selvfølgelig er konkurrenceevne andet end uddannelse, men regeringen har somme tider en tilbøjelighed til at tale om alt andet end uddannelse, når man taler om konkurrence – det er som regel altid løn – men nu er vi altså enige om, at uddannelse er vigtig, når det gælder konkurrenceevnen.

Undervisningsministeren var inde på, at vi om nogle år står med det problem, at vi simpelt hen mangler unge til at blive uddannet. Så er det altså fuldstændig tosset og dårligt købmandsværk ikke at sige til de unge mennesker, der banker på for at få en uddannelse: Alle ti-

[Aage Frandsen]

ders, vi tager jer nu. Det vil vi gerne være med til at love, for det betyder ikke, at disse uddannelsesklasser skal bevares i samme omfang senere hen. Det, vi beder om og hele tiden har talt for, er, at der er et akut problem med hensyn til de videregående uddannelser, og at der er akut behov for flere pladser lige nu.

Når vi komme ind i 1990'erne og der er færre unge, skærer vi selvfølgelig ned igen. Det er ikke noget med, at vi bare vil have, at man skal bruge en hel masse penge af de offentlige kasser, men det er tosset ikke at bruge det tilbud, der ligger hos de unge, der siger, at de gerne vil have en uddannelse.

Så vil vi være bedre stillet i konkurrencen, når det forjættede indre marked kommer, for de andre lande tænker rent faktisk mere langsigtet. De tænker på, at de skal ud i en konkurrencemæssig situation, hvor uddannelse er noget af det vigtigste. Der kan jeg igen henvise til Sverige; de socialdemokratiske regeringer i Sverige har hele tiden sagt, at uddannelse er langt bedre end ledighed, og derfor har man stort set ingen ledighed i Sverige. Det er bedre at henvise til det end til et eller andet Østland, som jeg tror fru Hanne Severinsen gjorde ud fra den tankegang, at dér har man heller ikke arbejdsløshed, så folk laver alligevel ikke noget.

Nej, vi behøver ikke at gå længere end til Sverige, hvor man har en bedre model end den, vi anvender herhjemme, og det er baggrunden for, at vi siger: Når vi står i den paradoksale situation nu, så tag da og brug nogle penge nu.

Nogle af dem kan komme fra dagpengene, nogle kan komme fra bistandshjælpen, og andre kan ydes, skal vi sige på forventet efterbevilning, fordi de simpelt hen er givet godt ud til senere.

I øvrigt har ministeren ikke følt anledning til at kommentere, hvordan det går med aftalen vedrørende praktikpladserne. Har ministeren en aftale med kommunerne i hus, sådan at kommunerne påtager sig de 1.500 pladser, staten de 500 og resten amter og kommuner?

Jeg forstod fru Pia Christmas-Møller sådan, at begrundelsen for, at vores dagsorden ikke duede, var kommunalfuldmagten. Det, vi henviser til dér, er Amtsrådsforeningens og Kommunernes Landsforenings forslag. Disse solide borgmestre, byrådsmedlemmer og amtsrådsmedlemmer repræsenterende et bredt politisk spektrum rækkende fra De Konservative, Ven-

stre, Socialdemokratiet og SF har været enige om, at man skulle løsne den lidt – ikke voldsomt, kun lidt. Vi er også glade for små skridt, og derfor synes vi, man skulle begynde her.

Rent faktisk er der jo også kommuner, som i øjeblikket – nu skal vi jo ikke hænge nogen ud – laver noget, der i hvert fald er på kanten af loven og måske også går ud over loven.

Skulle vi ikke gøre det sådan, at det bliver lovligt for dem? Disse borgmestre, som er hæderlige borgerlige borgmestre repræsenterende Venstre og De Konservative, synes jeg egentlig vi skulle sørge for ikke får problemer med, om de nu også overholder loven.

Derfor kan jeg næsten ikke forstå, at det skulle være det mest afgørende for fru Pia Christmas-Møller, at vi vil have lempet kommunalfuldmagten. Jamen vi vil slet ikke åbne fuldt og alt det dér, slet ikke. Det drejer sig kun om denne lille åbning, som man er enige om blandt disse partier og i Amtsrådsforeningen.

Regeringen henviser i øvrigt til, hvad den allerede har sat i værk, og jeg kan forstå, at det, regeringen gerne vil have sagt uden at sige det for direkte, er, at der er gjort mere under den borgerlige regering, end der er gjort under den tidligere socialdemokratiske regering. Er det ikke rigtigt forstået, at det er det ikke helt skjulte budskab?

Ja, der er gjort meget, men tænk, hvis der slet ikke var gjort noget; så havde arbejdsløsheden jo været langt større. Vi har da altid rost – min partifælle fru Lilli Gyldenkilde gjorde det jo også i dag – uddannelsesdelen af aftalen Socialdemokratiet og regeringen imellem. Det synes vi da er godt, men vi må stadig væk gøre opmærksom på, at der er 270.000 arbejdsløse. Tallet er steget 31.000 fra sidste år, og der vil formentlig blive 290.000 til næste år – det siger vismændene, men jeg kan se, at regeringen i sin erklæring i dag har lidt færre.

De tal er simpelt hen helt uacceptable på baggrund af, at der, som vi ved, om nogle år bliver mangel på kvalificeret arbejdskraft. Det er derfor, den bedste måde overhovedet at bruge penge på i øjeblikket må være at sige: Der er en masse, der beder om at komme i uddannelse – vi modtager tilbudet, og derfor skal vi afsætte nogle midler til at uddanne dem.

Under alle omstændigheder er det sådan, at vi ligger lavt både med hensyn til efteruddannelse og efterhånden også med hensyn til vide-

[Aage Frandsen]

regående uddannelse i forhold til de lande, vi normalt skal konkurrere med. Ellers bliver vi nødt til at henvise til, at vi i fremtiden skal konkurrere med lande, som konkurrerer på andet end kvalitet, og det bliver selvfølgelig på arbejdsløn, og det tror jeg ikke engang at de borgerlige partier mener skal være fremtiden for Danmark.

Helle Degn (S):

En større indsats på uddannelsesområdet er udfordringen. Socialdemokratiet mener, at den bedste måde at nedbringe arbejdsløsheden på, er en øget indsats på dette område. Regeringen taler meget og længe om denne uddannelsesindsats, men viser ikke i handling, at den vil investere i en omfordeling fra passive ydelser til aktiv indsats. Det opfatter vi som Danmarks problem, og vi tror faktisk også, at befolkningen er helt klart over det.

Til den konservative ordfører, fru Pia Christmas-Møller, skal jeg først afslutte de korte bemærkninger, vi lige havde, med at sige, at jeg forstår det sådan, at Det Konservative Folkeparti, og det vil altså også sige regeringspartierne, nu har fået nye signaler angående ungdomskontrakten, og så må de nye signaler, der tales om her, jo være fra Fremskridtspartiet. Det vil nok især glæde radikale sjæle, at man nu skal føre dansk politik på marginalgruppernes mandater. Jeg synes, det er interessante signaler, fru Pia Christmas-Møller her taler om.

Fru Pia Christmas-Møller var også inde på, at statsministeren jo ikke i denne omgang udskrev valg. Nej, Danmark venter og venter stadig væk på signaler og udspil for på en troværdig måde at kunne skabe tillid til fremtiden.

Den konservative ordfører var i sit indlæg optaget af vismandsrapporten og efterlysningen heri af kvalificeret arbejdskraft. Svaret på det er jo, at den ikke kommer af sig selv, og at man ikke via nedskæringer i uddannelsessektoren og nedskæringer i den aktive arbejdsmarkedspolitik fremkalder en kvalificeret arbejdskraft.

Derudover omtalte både den konservative ordfører og andre regeringens hvidbog, hvor man taler om den efteruddannelsesindsats, der skal gøres. Budskabet i hvidbogen er enkelt og klart: Efteruddannelsen må du tilrettelægge selv, det skal foregå i din fritid, og du må selv betale.

Socialdemokratiet mener ikke, det er et seriøst politisk bud på den udfordring, som er en af de største, der ligger foran os. Socialdemokratiet har fremsat sit forslag til betalt frihed til uddannelse, og vi har derudover siddet og forhandlet med regeringen i nu indtil flere måneder uden at spore nogen form for bevægelighed på dette område fra regeringens side. LO har også fremlagt deres bud på en stor efteruddannelsesindsats, men viljen mangler åbenbart hos regeringen.

Den konservative ordfører sagde også: Jamen vi har skam gjort en stor, stor indsats og skabt flere pladser. Ingen her har benægtet, at der er etableret flere pladser, men alle erkender også i dag, at problemstillingen ikke er løst med 14.000, som mangler lære- og praktikpladser, og med 16.400, som mangler plads på de vide-regående uddannelser. Det mener vi alle og enhver kan se, og derfor burde regeringen se at få taget sig sammen.

Fru Hanne Severinsen stiller spørgsmålet her i dag: Hvordan kan vi aktivisere i stedet for at passivisere? Vi kan kort fortalt flytte indsatsen, men problemet er, at regeringen ikke vil, den vil alene være optaget af besparelser i den offentlige sektor, ikke af at omfordele de midler, der ligger i den offentlige sektor, til en aktiv indsats.

Hvad angår åben uddannelse og det radikale forslag om betalt frihed til uddannelse på 50 mio. kr., så betyder det alt i alt en indsats på 1.000 mennesker. Og herregud, må man sige, det er da også godt nok, men det løser jo slet ikke den opgave, vi står over for.

30.000 eller i den størrelsesorden skal vi have i gang med en vokseneftersuddannelse for at modvirke den stadig hyppigere trussel for den enkelte om udsmidning fra arbejdsmarkedet.

Jeg vil slutte med at sige til den nye arbejdsminister: Hvis arbejdsministeren har fået et flimrende indtryk af, hvad efteruddannelsesindsatsen fra socialdemokratisk side går ud på, så må man vel nærmest tilskrive det den omstændighed, at ministeren er ny på området, og det må man selvfølgelig tilgive en minister, som kun har været minister et par timer, men jeg er alligevel forbavset over en sådan udtalelse. Alene det, at ministeren må henvise til salmeverset om statsministerens budskab her i dag, viser jo kun, at vi nu i flere måneder ikke har set nogen bevægelighed hos regeringen, og det får vi altså ikke løst Danmarks problemer af.

[Helle Degn]

Socialdemokratiet er ikke gået i baglås, men regeringspartierne har åbenbart låst hinanden så fast, at intet kan ske, og imens går Danmark i stå. Regeringspartierne ved det godt selv, når man selv taler om metaltræthed.

Vi ser ikke mest frem til debatten på tirsdag, men vi ser frem til, at regeringspartierne nu besinder sig til at erkende ansvaret for at få gang i Danmark i 90'erne.

Pia Christmas-Møller (KF):

Nu kunne man jo godt føle sig provokeret, fristet af fru Helle Degns indlæg, til at starte den diskussion, som er berammet til at finde sted på tirsdag, men det vil jeg undlade.

Jeg vil dog ikke undlade at sige, at jeg synes, det er urimeligt af fru Helle Degn at forsøge gang på gang at skyde os andre nogle motiver i skoene, som vi rent faktisk ikke har; det synes jeg ikke er værdigt for en konstruktiv debat. Det drejer sig bl.a. om spørgsmålet om voksenuddannelse og efteruddannelsesindsatsen. Der er ingen tvivl om, at den borgerlige regering, at Det Konservative Folkeparti og den konservative arbejdsminister er klar og har været det utrolig længe til at sikre en massiv indsats på disse områder. Vi er klar over, at behovet eksisterer, og at det skal løses. Derfor synes jeg, at det er mere givtigt, om vi kunne diskutere metoderne til, hvordan vi får løst den opgave. Vi har lagt nogle bud frem i forbindelse med regeringens hvidbog, og vi vil meget gerne diskutere sagen og ønsker altså også at nå et resultat.

Hvad angår spørgsmålet om ungdomsydelsesforslaget, er det jo også en debat, der afventer næste uge. Her vil jeg kun sige, at Socialdemokratiet åbenbart har en lidt underlig opfattelse af demokratiet, måske har en underlig opfattelse af, hvordan mandaterne tæller, afhængigt af, hvilken sag det drejer sig om. Jeg har gentagne gange oplevet, hvordan Socialdemokratiet udmærket kunne bruge både Fremskridtspartiets og andre yderliggående partiers stemmer, når det gjaldt en socialdemokratisk sag. Det forholder sig anderledes, når det drejer sig om de borgerlige partiers ønsker om at fremme nogle borgerlige synspunkter, for så skal det pludselig være noget illegitimt at bruge Fremskridtspartiets stemmer. Jeg synes, det er en underlig opfattelse og kan altså ikke dele den. Det må være ethvert partis ikke bare ret, men også pligt at søge sine holdninger fremmet

med de flertalskombinationer, som er mulige i det til enhver tid givne Folketing.

Må jeg til hr. Aage Frandsen sige, at jeg er ked af, at jeg kun fik nævnt spørgsmålet om kommunalfuldmagtens lempelse som årsag til, at vi afviser dagsordenen; mit problem var, at den røde lampe havde lyst i nogen tid, så min taletid var altså udløbet.

Vi synes, at dagsordenen er alt for løst formuleret. Vi mener, det vil være at foregøgle de unge noget, vi ikke kan leve op til, når der står, at alle praktikelever får en praktikplads. Det er jo det, vi tilstræber – ja, men vi kan ikke garantere det; det ville være en tom garanti.

Heller ikke de andre elementer i dagsordenen hviler på noget seriøst grundlag, for vi ved jo rent faktisk ikke, hvordan det skal gennemføres. Hvor ligger finansieringen til en række af de tiltag, SF her foreslår? Det er bestemt nogle meget dyre forslag, der lægges op til her, og det er på den baggrund, vi ikke kan støtte dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Til den konservative ordfører vil jeg blot sige, at jeg på ingen måde har forsøgt at skyde Det Konservative Folkeparti, synes jeg, urimelige motiver i skoene. Jeg er ikke i tvivl om, at Det Konservative Folkeparti gerne vil sikre en indsats, men i de måneder, der nu er gået, har vi ikke set nogen form for bevægelighed i standpunkterne fra regeringspartierne for at sikre en effektiv indsats på efteruddannelsesområdet. Man kan det samme salmevers, der hedder en henvisning til hvidbogen.

Det er ikke udtryk for bevægelighed, og vi har set det i det tredje, i det fjerde, i det femte, i det sjette oplæg. Det er den samme remse, og det er ikke udtryk for politisk bevægelighed og ansvarlighed efter vores opfattelse.

Dernæst siger fru Pia Christmas-Møller, at jeg har en underlig opfattelse af demokratiet. Nej, det, der rinder mig i hu, er blot hele det politiske grundlag for etableringen af denne regering. Et fremtrædende medlem af dette Ting kom dengang med nogle udtalelser, jeg hæftede mig meget ved, nemlig at denne regering blev etableret i et forsøg på at skabe politik hen over midten i dansk politik, fordi det var det, der var brug for lige præcis nu i disse år med de store udfordringer, Danmark står over for. Det

[Helle Degn]

handler altså ikke om at søge ekstrem marginalpolitisk tilslutning, og det var heller ikke det, der var basis for denne regering. Den kan ikke løse sine problemer på den måde, som man åbenbart nu vil til at gå i gang med.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Jeg skal gerne indrømme, at jeg har forsøgt at beherske mig hele dagen med hensyn til at gå op og komme med korte bemærkninger. Men selv min tolerancetærskel har altså en grænse, og derfor undskyld, at jeg tager ordet.

Men nu har jeg hørt fru Helle Degns bemærkninger og indlæg, og jeg har hørt dem næsten enslydende ved utrolig mange andre lejligheder. Jeg kan dem stort set udenad, og de gør ikke længere meget indtryk på Det Radikale Venstres medlemmer i dette Ting.

Når fru Helle Degn bruger det udtryk, at regeringen overhovedet ikke på noget tidspunkt og i nogen af alle de dokumenter osv., der er fremlagt, har vist bevægelighed, så er vi nået til den type argumentation, hvor jeg må trække på skulderen, for det bidrager ikke til at løse noget. Der skal i øvrigt to parter til at nå et resultat, og jeg har gentagne gange efterlyst det konstruktive medspil, bl.a. fra fru Helle Degn. Vi når ikke ret langt ved at afsynge de samme bemærkninger i den ene sag efter den anden. Det er beklageligt.

I øvrigt kan jeg bekræfte, at regeringen blev dannet med det formål at formidle det brede samarbejde, og det arbejder regeringen på målbevidst, stædigt og tålmodigt, og vi venter på, at andre forstår at tage imod den fremstrakte hånd.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg beklager kun, at fru Marianne Jelved og Det Radikale Venstre åbenbart er gået fuldstændig i baglås i dansk politik og er nødt til at udsende den ene plan efter den anden, som stort set er nøjagtige fotokopier af budgetredøgørelsen, hver gang man optager nye forhandlinger med nye parter.

Når man lægger forslag frem, er det igen hvidbogen. Vi har i flere måneder siddet og forhandlet med undervisningsministeren, om vi kunne få flyttet rundt på fordelingen af ressour-

cerne fra passive til aktive ydelser, men ministeren er overhovedet ikke til at komme i dialog med. Derfor tror jeg, der er nogle andre, der skulle se at gribe fat i de håndtag, der skal drejes på, bl.a. fru Marianne Jelveds radikale parti.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg vil gerne lige knytte et par bemærkninger til arbejdsministerens, om jeg så må sige besvarelse af tre punkter over for SF, og heraf er det i øvrigt kun ét spørgsmål, jeg vil tage fat i i den forbindelse, nemlig overarbejdet.

Jeg kan godt forstå, at ministeren siger fra over for, at der laves et afspadseringsforslag herinde, med henvisning til, at det er et rent overenskomstanliggende. Det har vi hørt før. Vi agter at tage diskussionen om det op igen på et senere tidspunkt.

Men så må jeg spørge, hvis vi skal holde os til, at det er overenskomstspørgsmål, vil arbejdsministeren så sammen med ikke mindst undervisningsministeren tage initiativ til, at den del, der hedder finansministeren, som er overenskomstpart for det offentlige område, tager det med i sine overvejelser ved de næste overenskomstforhandlinger?

For det er jo sådan, at der ikke mindst inden for undervisningsministerens område er et overarbejde, som siger spar to til alt andet, og som har medført, at ministeren i øvrigt på visse områder selv har måttet gribe ind over for det, der er foregået, fordi det har været helt ude i hampen, som det hedder på nudansk.

Det vil jeg altså opfordre til. Vil man ikke være med til det her, må man bestemt arbejde for at få afskaffet alt det overarbejde, der er i ens egen sektor, for det kan ikke være rimeligt, at det skal få lov til at fortsætte sådan. Det er jo helt meningsløst, det slider folk op, og det skal da heller ikke være arbejde det hele, selv om vi gerne vil have folk i arbejde.

Det andet, jeg vil sige, er, at jeg gerne vil appellere til – jeg nævner det her, hvis nogen senere skulle læse referatet af denne debat – at man kigger i en betænkning, som hedder »Kommunerne og Erhvervspolitikken«. Det er en betænkning fra det af indenrigsministeren nedsatte udvalg om kommunerne og erhvervspolitik; betænkningens nummer er 1153, og den er udgivet i december 1988.

Sagen er, at på disse områder, altså med hensyn til, hvad kommunerne må og ikke må, er vi

[Lilli Gyldenkilde]

her i landet i den situation, som er beskrevet på side 111 – og jeg citerer:

»I visse tilfælde har det været muligt for kommuner og amtskommuner at opnå EF-støtte til erhvervsudviklingsaktiviteter, som de efter danske regler i almindelighed ikke har hjemmel til at gennemføre.«

Det vil altså sige, at kommuner og amter kan få midler til aktiviteter, som de ifølge reglerne ikke har lov til at gennemføre, hvis det var rigtigt, hvis ikke de skulle gå til kanten eller lidt ud over den. Altså der er ingen tvivl om, at enhver siddende regering må se på, hvad det er, der foregår, for enten foregår der altså noget ulovligt, som tingene er nu, eller også må vi til at tænke i lidt andre baner. Derfor vil jeg anbefale, at man læser denne betænkning.

Det tredje, jeg vil sige, er: Hvorfor er man så bange for at gå ind og lave noget? Jeg er enig med hr. Bjarne Ørum i, at det, man bruger sine penge til, helst skal blive til rigtige arbejdspladser. Sandheden er jo også – og det er det paradoksale – at hvis ikke vi havde haft så stor arbejdsløshed, så var vi vel aldrig kommet så langt på genbrugsområdet, som vi er i Danmark. Det er noget, kommunerne har sat i gang, for her var et område, der ikke var værd at røre ved for andre, fordi der ikke var profit at hente.

Lad os finde nogle eksempler frem på områder, som kommunerne kan gå ind i, for det er helt urimeligt, at man skal blive ved med at bruge penge på noget, der ikke rigtig må blive til noget, og som heller ikke kan blive til rigtige arbejdspladser. Så længe vi ikke kan finde på andet, bliver vi nødt til at gøre, som vi gør i dag, det ved jeg godt, men lad os dog så bruge kræfterne på at finde frem til, hvad det er for sektorer, man kan gå ind i; der er jo masser af dem.

Så syntes jeg også, jeg hørte nogle nuancer i forhold til, hvad Venstre og De Konservative sagde med hensyn til de stive grænser, der er mellem uddannelsesområdet og arbejdsmarkedsområdet – og kommunerne for den sags skyld. Jeg vil opfordre til, at vi i fællesskab kigger på, hvordan man kan bløde op dér, sådan at man kan få løst problemerne, så vi ikke kommer til at stå med problemer som dem i Hverslev. Med god vilje kan det lade sig gøre, men man må se i øjnene, at der ikke kan blive tale om, at man overtræder indgåede overenskomster.

Dette er også henvendt til arbejdsministeren. Derfor mener jeg også, at arbejdsministeren bør gå sammen med undervisningsministeren og se at få lavet overenskomstdækning for afskaffelse af overarbejde inden for den offentlige sektor.

Hanne Severinsen (V):

Til det sidste, som fru Lilli Gyldenkilde var inde på, vil jeg sige, at vi går sandelig ind for, at man opløder grænser mellem forskellige sektorer. Det synes jeg også vores kommuner er gode til. Men når det somme tider ikke lykkes, er det jo netop, fordi fagforeningerne ikke spiller med, men stiller sig an og er stædige og ikke vil gå med til de oplødninger, som er nødvendige for, at utraditionelle løsninger kan finde sted.

Når vi ikke kan lide, at man udvider den kommunale fuldmagt og begynder en kommunal produktion, er det, fordi vi er bange for, at man derved bare skyder problemerne fra den ene kommune til den anden, at en kommune snupper noget arbejde fra en erhvervs virksomhed, som så går nedenunder og hjem i en anden kommune. Vi skulle nemlig have, at det er den måde, vi løser problemerne på.

I det hele taget er vi helt med på, at passive midler skal bruges til en større indsats inden for uddannelsesområdet. Det gør vores undervisningsminister faktisk også en stor indsats for. Men det er jo ikke sådan, at man bare kan tage fra de kasser, der hedder dagpenge og bistandshjælp, og hælde pengene ind på uddannelsesområdet og så tro, at vi har løst alle problemerne, for i mellemtiden er vores offentlige sektor vokset yderligere.

Vi kan altså ikke komme uden om, at det hele i virkeligheden i sidste ende handler om, at de unge skal have et job. Det nytter ikke noget, de bare kommer i evig uddannelse, fordi vi ikke kan tilbyde dem noget job bagefter på grund af, at vores offentlige sektor er blevet så stor, at vi ikke kan konkurrere med udlandet og får alle de mange problemer, som vi skal diskutere på tirsdag.

Så siger man, at vi ikke har rykket os i forhandlingerne. Jeg synes, at man blot ved at studere de forskellige udspil, der er kommet, og ud fra de forskellige forhandlinger kan se, at regeringen så sandelig har rykket sig – nogle gange måske lidt vel rigeligt.

[Hanne Severinsen]

Men jeg synes, man fra oppositionens side skulle se lidt mere på, hvad der rent faktisk står i den hvidbog. Det er ikke så mærkeligt, at vi tager den frem, for den peger på nogle reelle problemer, nogle strukturproblemer på det danske arbejdsmarked, bl.a. at udbud og efterspørgsel på mange punkter er sat ud af kraft, hvorved vi har skabt en kunstig arbejdsløshed på en lang række områder.

O.k., vi ved godt alle sammen, at den kunstige arbejdsløshed er forsvundet ud i det, man kalder sort arbejde. Men det var måske bedre, at der var nogle flere, der var i egentligt arbejde, i stedet for at de modtog bistandshjælp eller dagpenge; så skulle vi alle sammen betale lidt mindre i skat, og den løn, de rent faktisk fik, blev derved også mere værd. Det kunne jo være, det ville få os alle sammen til at eksportere og producere noget mere.

Mogens Elvensø (FP):

Vor holdning til bistandshjælp kontra arbejdsydelse er kendt fra nogle forslag, vi tidligere har fremsat, der går ud på, at arbejdsløse om morgenen skal møde på arbejdsformidlingen. Er der arbejde, skal det anvises, og så skal klienten tage arbejdet. Hvis han siger nej, skal der ikke udbetales nogen bistandshjælp den dag.

Derimod har vi aldrig fremsat forslag om, at stat eller kommune skal tvinges til at oprette arbejdspladser. Forkerte arbejdspladser er, som jeg nævnte i mit første indlæg, det, der fører til, at vi får forkert beskæftigelse. Og forkert beskæftigelse, det er det, jeg kaldte hotelgangsmatrosen.

Der er tidligere i dag nævnt noget om de jobpatuljer, der farer land og rige rundt. Men jeg har to andre eksempler på, hvorledes fagforeningerne, der arbejder under LO, hindrer folk i at udføre deres arbejde. Det er fra det nordsjællandske, begge dele. Det ene eksempel drejer sig om en HT-chauffør, Thomas Jørgensen fra Svinninge, der blev aktioneret bort fra sin arbejdsplads i Roskilde, forflyttet til deltidsarbejde i Helsingør, et arbejde, der lå så langt væk som muligt fra mandens bolig. HT-chaufførernes fagforening turde denne gang ikke kræve Thomas Jørgensen afskediget. Og allerede heri kan ligge en lille sejr for fagforeningsfriheden. Men det kan måske også skyldes, at vi skal have kommunevalg.

Den anden sag er fra Hedehusene. Den kan læses i de lokale dagblade fra Tåstrup den 29. september og 3. oktober i år. Netto er ved at opføre en butik i Hedehusene. Entreprenøren på byggeriet, Torben Læssøe Jensen, var organiseret i Kristelig Arbejdsgiverforening, og hans 10-12 tømrere var organiseret i Kristelig Fagforening, hvoraf nogle havde været der i 10 år. Snedker- og Tømrerforbundet i Roskilde blokerede byggeriet og mødte op og demonstrerede med røde faner. Torben Jensen udtalte den 3. oktober til Dagbladet i Roskilde, at hvis hans folk gik op på stigen, ville han få én – og jeg siger det på Christiansborgsk – endefuld, og hvis manden ved rendegraveren fortsatte, ville hjulene blive punkteret. Det er klart, at sådanne trusler kan ingen arbejde under, så de gik hjem. Torben Jensen entrerede med en anden underentreprenør for at fuldføre sit arbejde rettidigt og derved opfylde sin kontrakt.

Hvis Danmark skal have folk i arbejde, må arbejdsministeren sørge for, at fagforeningsfriheden bliver respekteret. Jeg ved, at disse to sager er indbragt til arbejdsministeren.

De frie fagforeninger har i denne tid et meget stærkt stigende medlemstal, og det må efter min mening være tegn på, at fagforeningsskatterne rammer uhyre hårdt hos den danske arbejder.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Hr. Aage Frandsen spurgte, om der foreligger en aftale med kommunerne om praktikpladser i kommunerne. Svaret er, at det har ikke været muligt at opnå en aftale med kommunerne, og derefter har regeringen ensidigt fremsendt en henstilling. Det har vi gjort, fordi denne henstilling efterlever regeringen også selv, så vi synes med rimelighed, at vi kan gøre det. Og det, vi beder kommunerne om, er ikke andet, end hvad kommunerne opfyldte for nogle år siden. Derfor har vi fremsendt indstillingen ensidigt, altså uden at have en enighed med kommunerne om det. Og den blev, som jeg nævnte, fremsendt for to dage siden.

I øvrigt overvejer regeringen fortsat, hvad vi kan gøre for at lægge yderligere pres på, og vi følger udviklingen med største opmærksomhed, ligesom vi naturligvis internt i regeringen, i ministerierne, vil gøre vores del af arbejdet for, at vi tager vores andel af de 2.000 pladser, som vi gerne skulle have oprettet ekstra i den offentlige sektor.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Så vil jeg i øvrigt tilslutte mig, hvad der er blevet sagt om indslusningsløn, og føje til, at jeg også synes, man skulle tænke på lærlingelønnen. Nu er der gjort et meget stort nummer ud af, at der gives visse tilskud og præmier til dem, der opretter lære- og praktikpladser. Jeg ville ønske, at man ville gøre et lige så stort nummer ud af at drøfte lønningerne for lærlinge og elever, som er vokset overordentlig kraftigt op gennem 1980'erne, mens der har været en tilskudsordning. Hvis tilskud har virkning, så har løntilpasning det også; det skal man bare have med, når man taler indslusningsløn. Der er også et problem med lærlingelønnen.

Det er i øvrigt paradoksalt, at inden for HK får lærlinge hos det offentlige en langt bedre betaling end tilsvarende lærlinge i det private erhvervsliv. Så kan man spørge: Hvordan er det gået til?

Sådan kan man stille mange spørgsmål om, hvordan tingene er gået til. Men hvordan det end er gået til – og det er især sket op gennem 1970'erne – så bør det ændres, og det har været en skuffelse for mig, at det ikke har været muligt at få disse ting ændret allerede nu. Men det er noget, der først nu for alvor kan blive drøftet i forbindelse med overenskomsterne i 1991.

Fru Helle Degn sagde, at jeg ikke havde været til at snakke med, fordi jeg ikke ville flytte ressourcer. Det vil jeg gerne dementere. Jeg er åben over for alt i retning af at flytte ressourcer inden for ministeriets område – ja, sågar inden for statens område – for det, det drejer sig om, er, at alle ministre skal leve op til, at de rammer, vi har lagt frem i finansloven, skal holdes.

Problemet er, at det har været svært at få Socialdemokratiet til at acceptere, at disse rammer skal overholdes, og det vil man få bekræftet, når nu Socialdemokratiet stemmer for SF's dagsorden, for dér har vi igen en af disse meget store udskrivninger af udgifter uden nogen anvisning på, hvor pengene skal findes. Det er dejligt at skrive penge ud, men vi er altså nogle, der må stille det krav både til os selv og andre, at når man giver penge ud, så skal man have styr på, hvor de skal findes.

Så vil jeg til sidst – blot som en tilføjelse til den berettigede klage, der har været over, at der på visse områder mangler uddannelsespladser – gerne sige dette: Trods alt er der nu næsten fri adgang til erhvervsuddannelserne. Der er fri adgang på vej, også når det gælder højere han-

delseksamen og højere teknisk eksamen. Der er masser af ledige pladser især på ingeniøruddannelserne, men også på en række andre videregående uddannelser.

Det er ikke sådan, at man som ung i Danmark ikke har noget som helst at vælge imellem. På de allervigtigste områder – nemlig på de områder, hvor dansk erhvervsliv mangler arbejdskraft eller kommer til det i løbet af kort tid – er der som altovervejende hovedregel fri adgang. På de videregående uddannelsers område mangler der ikke 16.400 pladser. Det er et langt lavere tal. Fylde-op-kampagnen har givet dobbelt så godt et resultat, som vi havde håbet, nemlig næsten 1.000 pladser, og der er også næsten 1.000, som har reageret på opfordringen til at ombytte deres plads, så de kunne starte næste år, og det har givet 1.000 yderligere, som tidligere var blevet afvist, mulighed for at starte i år. Så problemet er ikke så stort, som det gøres til.

Man skal også være opmærksom på, at de fleste af de afviste søger ind på områder med overordentlig stor arbejdsløshed, og hvor deres mulighed for at få beskæftigelse tilsyneladende overhovedet ikke påvirkes af den pågældende uddannelse. Det kan man se af, at de færdiguddannede har nøjagtig lige så høj arbejdsløshedsprocent som dem, der ikke har den pågældende uddannelse.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der er for megen samtale i salen – ikke mindst ude i sidegangen – og der er et par korte bemærkninger endnu. Det beder jeg om at man respekterer, så der er ro i salen.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Undervisningsministeren siger, at problemet ikke er så stort. Det er stort nok for dem, som ikke kan få uddannelsesplads. De føler faktisk, at problemet stadig væk er stort.

Så siges det, at der nu er ved at blive fri adgang på en række områder, men det, der i den forbindelse er grotesk, er, at selv om man kan komme ind på en erhvervsuddannelse, så er der bare ikke fri adgang til en praktikplads; der er kun fri adgang til at starte.

I andre uddannelser er der også fri adgang – når man først er begyndt, kan man fortsætte –

[Aage Frandsen]

og det er derfor, det er rimeligt at give en slags garanti til unge. Hvorfor skulle man ikke kunne få en sikkerhed for, at man, når man starter en uddannelse, også får mulighed for at gennemføre den? Det er derfor, vi mener, det er rimeligt at sige, at man burde sikres en praktikplads.

Med hensyn til kommunalfuldmagten vil jeg sige, at jeg undrer mig over, hvorfor Venstremænd og Konservative i amter og kommuner – Venstres glimrende amtsborgmester Philipsen eller en borgmester Evan Jensen – kan gå ind for at lempe kommunalfuldmagten. Når vi så tager initiativet op her, får vi at vide af Venstres og De Konservatives ordførere, at det vil man ikke være med til, fordi det skal kommunerne ikke beskæftige sig med. Venstres og De Konservatives folk ude i kommunerne beder om det. Det er lidt synd, at det er os, der alene sammen med Socialdemokratiet skal fremføre synspunktet.

Så til allersidst: Det var en interessant bemærkning, fru Marianne Jelvek kom med, om, at Det Radikale Venstre var gået ind i regeringen for at sikre det brede samarbejde. Ja, tillykke med det eller velbekomme!

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg tror desværre ikke, det lader sig skjule, at undervisningsministeren i de måneder, der nu er gået med forhandlinger med Socialdemokratiet, har været en af de tungeste ministre at danse med. Offentligheden har jo fået syn for sagn i forbindelse med 100 mio. kr.-forliget. Dér lykkedes det, da undervisningsministeren blev talt til rette af sin statsminister, at få undervisningsministeren til at bevæge sig – for en enkelt gangs skyld. Siden har det været det samme salmevers, der er blevet leveret fra Undervisningsministeriet.

Jeg bemærker nu, at der måske er en lille variation i det, undervisningsministeren siger i dag. Han siger, at han er parat til at flytte ressourcer, og ikke alene på sit eget ministerområde, men også på hele det offentlige budget. Det synes jeg er en interessant ny melding. Det salmevers har vi ikke hørt før. Men det kan være, at det skal forstås, som det altid har skullet forstås på Venstres sprog: Det betyder, at der er andre ydelser på det offentlige budget, der alene skal lide sparedøden, og ikke det, som Socialdemokratiet hele tiden – også under hele den-

ne debat og i forhandlingerne med regeringen – har sagt: Det drejer sig om nu at overflytte passive ydelser til en aktiv uddannelsesindsats.

Vi har endnu ikke formået at få undervisningsministeren til at danse den dans sammen med os, men det ser vi frem til.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det kan være, jeg skal sige – også på min kollega fru Helle Degns vegne – at det er undervisningsministerens politiske danseevner, vi er utilfredse med, og ikke de reelle danseevner. Men det var nu ikke det, jeg bad om ordet for at sige.

Jeg stillede faktisk et par spørgsmål til undervisningsministeren. Det kan godt være, undervisningsministeren synes, det er en detalje. Men når nu undervisningsministeren gerne vil slå sig til ridder på denne lov om åben voksenuddannelse, vil jeg gerne have svar på mit spørgsmål om, hvor mange deltidsuddannelser der er kommet på bordet. Og hvad er brugerbetalingen for disse deltidsuddannelser? Hvor mange arbejdsløse og bistandsklienter har reelle muligheder for at deltage i de undervisnings tilbud, som undervisningsministeren måske har hørt at jeg har stillet spørgsmål om?

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Hr. Aage Frandsen gjorde, hvad han kunne, for at omfavne specielt de borgerlige kommunalpolitikere.

For at der ikke skal være nogen som helst tvivl, vil jeg gerne understrege, at Det Konservative Folkeparti er modstander af offentlig produktion. Vi vil gerne have udvidet produktionen i det private erhvervsliv, og det er dér, vi skal have skabt den beskæftigelse og merbeskæftigelse, der er behov for.

Det er baggrunden for, at vi ikke vil rokke ved kommunalfuldmagten, sådan som der er lagt op til fra SF's side. Jeg har set SF's forslag til beskæftigelsespolitik, og det er direkte offentlig produktion, SF ønsker, og denne dagsorden er et forsøg på at bevæge sig i den retning.

Jeg vil gerne sige, for at der ikke skal være nogen tvivl, at dette med kommunalfuldmagten er ikke den eneste grund til, at vi afviser dagsor-

[Pia Christmas-Møller]

densforslaget. Der er en række andre grunde, som bl.a. beror på manglende forslag til finansiering af alle de gyldne løfter. Hvor er det realistiske i at få gennemført de øvrige pæne ting, som står i dagsordenen? Vi mangler realisme i dagsordensforslaget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja, nu er jeg jo normalt et venligt menneske. Men det er, ligesom det er ved at være nok nu. Når man ikke får svar, må man jo herop og ulejlige en gang til.

Man bliver ved med at sige, at man ikke vil være med til at ændre noget som helst på reglerne over for kommunerne, så de kan sætte noget beskæftigelse i gang. Jeg gik faktisk op og læste op af denne betænkning og spurgte, hvad der ville blive gjort i den anledning. Og så får jeg at vide, at der vil ikke blive gjort noget som helst.

Jeg gentager spørgsmålet: I betænkningen fra kommunerne om erhvervspolitikken står der på side 111:

»I visse tilfælde har det været muligt for kommuner og amter at opnå EF-støtte til erhvervsudviklingsaktiviteter, som de efter de danske regler i almindelighed ikke har hjemmel til at gennemføre.«

Det vil altså sige, at man i sin stædighed ikke vil rokke ved noget som helst på disse områder, så amter og kommuner kunne lave erhvervs politik en gang imellem, også for de midler, man kan få fra EF – man vil ikke give kommunerne lov til det.

Kommunerne bryder altså loven i dag, og man vil ikke være med til overhovedet at se på det. Det kan ikke være rimeligt, at ikke en af ministrene vil gå op og sige i det mindste, at de vil gå hjem og se på det her og så komme med en melding om, hvad de så vil ændre på.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Fru Pia Christmas-Møller har ret i, at vi har i SF et bestemt syn på, hvor langt man mener man kan gå i kommunerne med hensyn til at ændre, hvad der skal være privat, og hvad der skal være offentlig produktion.

Men det, vi har foreslået her, er det helt uskyldige, som de konservative borgmestre og Venstreborgmestrene beder om, nemlig at æn-

dre kommunalfuldmagten på nogle helt enkelte områder. Det står også udtrykkeligt anført i dagsordenen, at det er forslag i overensstemmelse med det, som Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening har foreslået. Det er det, som fru Pia Christmas-Møller skal forholde sig til, ikke til SF's principprogram. Det er ideer fra Venstreborgmestre og konservative borgmestre, vi skal forholde os til.

Det kan vi måske ikke få lejlighed til i dag, men vi har stillet et forslag af samme karakter, og så kan det måske lade sig gøre ved en senere lejlighed, når dette skal behandles i Folketinget.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kunne begynde at gætte, men jeg foretrækker at give fru Jytte Andersen et skriftligt svar, som jeg er helt sikker på er korrekt.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Siden hr. Aage Frandsen åbenbart ved så meget om, hvad de konservative borgmestre mener rundt omkring, specielt i forbindelse med dette spørgsmål, kunne jeg godt tænke mig at få at vide, hvilke konservative borgmestre der har tilsluttet sig disse synspunkter, og hvornår. Vi er ikke bekendt med det i den konservative folketingsgruppe.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Før SF kaster sig ud i alle mulige mytedannelser om, hvad konservative borgmestre og Venstreborgmestre mener og gør, vil jeg gøre opmærksom på, at det drejer sig om embedsmandsudvalg.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

En sidste kort bemærkning til hr. Aage Frandsen.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Der er sket en politisk tilslutning til disse synspunkter i KL og i Amtsrådsforeningen, og der sidder i hvert fald en Venstreborgmester begge steder, og der sidder også konservative borgmestre.

[Aage Frandsen]

Jeg går ud fra, at når man ikke har hørt andet, end at det er KL's synspunkt, det er Amtsrådsforeningens synspunkt – der har ikke været mindretalsudtalelse i den forbindelse – så går jeg ud fra, at det også dækker Venstre og De Konservative. Jeg ved i hvert fald, at det dækker Venstre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 5 af Aage Frandsen (SF) (se foran)

forkastedes, idet 51 (S og SF) stemte for, 59 (KF, V, FP, RV og CD) imod; 3 (KRF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 35:

Forslag til lov om ændring af forskellige love om selvejende uddannelsesinstitutioner. (Forrentning af statslån og ophørsbestemmelser).

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 26/10 89).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Helle Degn (S):

Jeg må sige, at vi i den socialdemokratiske gruppe har været noget chokeret over, at det forslag, som Folketinget nu skal til at behandle, har kunnet passere igennem samtlige regeringskontorer og ministerskriveborde. Men man skal jo ikke sådan lade sig slå af pinden.

Der må altså åbenbart også have været kludder i juraen i hele seminarieskandalen i foråret. Processen har været gal, og det må vel egentlig være baggrunden for dette forslag, som undervisningsministeren har fremsat.

Baggrunden for hastværket forstår vi ikke helt. Hastværket med forberedelsesarbejdet tyder på, at der har været noget, der har været galt et eller andet sted.

Forslaget om statens forrentning af sine låne- og driftsinvesteringer i de selvejende institutio-

ner er vel det tætteste, man kan komme på en statslig ekspropriationslovgivning, hvor friværddi og formueandel langsomt opsuges af staten.

Socialdemokratiet har den opfattelse, at staten naturligvis skal have, hvad der tilkommer staten – en eller anden form for en indeksregulering af det, der er statens tilgodehavende. Men netop i dag, efter statsministerens tale, synes vi, det er helt urimeligt, at undervisningsministeren dømmer de selvejende institutioner til rentedøden.

Det er et fantastisk ubalanceret forslag fra regeringen. Jeg tror, at det lige her før et kommunvalg vil give genlyd på pådømme de selvejende institutioner og det selvstændige initiativ rentedøden og total statsovertagelse.

Det synes Socialdemokratiet – selv Socialdemokratiet – måske er lige stærkt nok. Derfor synes vi, det er pudsigt at se, at den mest liberale af alle liberale ministre her kræver ikke alene det før omtalte, men også en ministerbemyndigelse til at kræve retten til at godkende samtlige institutioners vedtægter.

Vi vil tro, at de selvejende institutioner ikke kun i seminarieverdenen, men vel også i den sociale og kulturelle sektor ikke har og ikke får det særlig nemt med et forslag som dette, og de vil – vel med nogen rette – kunne være i tvivl om retssikkerheden på det privatretlige område.

For Socialdemokratiet er forslaget på sin måde fint, i og med at det nu nærmest bliver en offentlig opgave at drive læreruddannelse, et princip, som ikke ligger os fjernt.

Dog skal der vel også sikres selvejende institutioner en form for retsgaranti. Denne problemstilling tror jeg vil blive rejst i Folketingets Uddannelsesudvalg under forslagens behandling i dette høje Ting, og Socialdemokratiet vil lytte meget nøje til og studere de høringssvar, som ministeren måske har nået at få indhentet fra forskellig side. Vi tager dette forslag som udtryk for, at vi havde ret i den kritik, vi rejste i forbindelse med seminarieskandalen, og kan på denne baggrund tilsige ministerens forslag en velvillig behandling.

Eva Møller (KF):

Det Konservative Folkeparti kan anbefale at stemme for det fremsatte lovforslag, og vi vil også arbejde for, at lovforslaget kan få en let og hurtig, men naturligvis også en saglig behandling i Uddannelsesudvalget. På sin vis er det